

המחלקה הווטרינרית באגף הפיקוח

כללי

1. הביקורת בחנה פעילות המחלקה הווטרינרית באגף הפיקוח, בעיריית תל אביב-יפו, לרבות:
 - א. עמידת המחלקה בהוראות החוק, נהלים וחוזרים של משרד החקלאות ומינהל השירות הווטרינרי.
 - ב. סקירת תוכנית העבודה השוטפת של המחלקה בתחום הפיקוח בעסקים למכירת מזון.
 - ג. בדיקת מוצרי מזון מן החי, טרם כניסתם לשיווק בתחומי העיר, לרבות אופן ניהול תחנות הבדיקה והבקורות המבוצעות על משאיות מובילות בשר הנכנסות לעיר.
 - ד. שמירה ופיקוח על אוכלוסיית בעלי החיים.
 - ה. בחינת תקבולי המחלקה מאגרות ושירותים.
2. הביקורת נערכה במהלך החודשים אפריל, 2011 ועד ספטמבר, 2011.
3. בדיקת הביקורת כללה בין השאר:
 - א. עיון במסמכים/ נתונים הבאים:
 - 1) חוקים ותקנות רלוונטיים לפעילות המחלקה.
 - 2) נהלים פנימיים של המחלקה.
 - 3) סיכומי דיון בין המחלקה לבין משרד הבריאות.
 - 4) העתק סיכומי דיון בין המחלקה לבין אגף רישוי עסקים.
 - 5) דוחות פעילות של המחלקה לשנים 2009 - 2010.
 - 6) דוחות פעילות רופאים וטרינרים.
 - 7) קבצי אקסל המרכזים ביקורת רופאים בעסקים.
 - 8) תקציב המחלקה לשנים 2009 - 2011.
 - 9) נתוני הפחתות אגרות לשנת 2009.
 - 10) תוכניות עבודה של התברואנים לשנת 2010.
 - 11) הסמכות תברואני המחלקה.
 - 12) דוח ביקורת במוסדות חינוך מרחב דרום לשנים 2010-2011.
 - 13) שאילתות ודוחות שהופקו ממערכת אכיפת חוק.

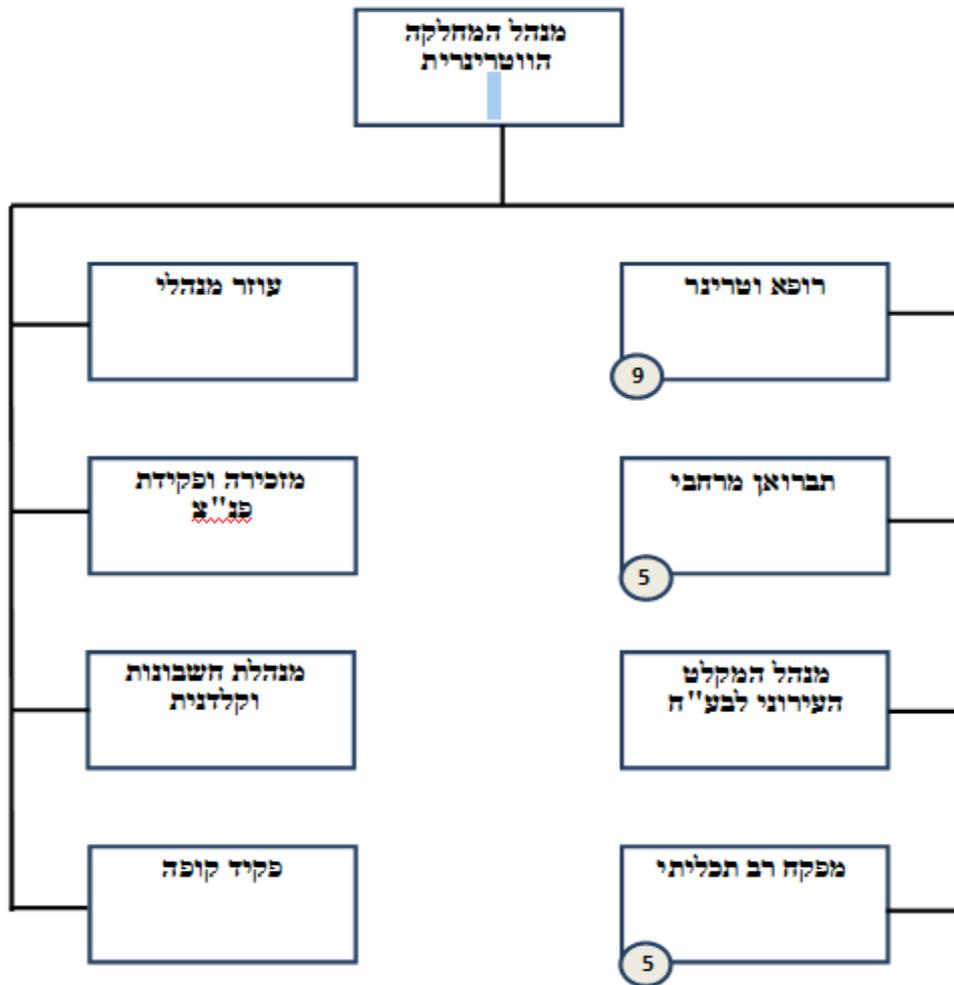

- ב. נערכו שיחות עם בעלי תפקידים רלוונטיים באגף הפיקוח ובמחלקה.
- ג. נערכו התצפיות הבאות:
- 1) ליווי רופאי המחלקה במסגרת ביקורות בעסקים וביקורות בוקר בשווקים.
 - 2) תצפית יומית על עבודת פקחי המחלקה.
 - 3) תצפיות בוקר בעמדת בדיקות טרם שיווק במקלט העירוני לבעלי חיים.

רקע

4. המחלקה הוטרינרית עוסקת במספר נושאים:
- א. שמירה ופיקוח על אוכלוסיית בעלי החיים.
 - ב. סיוע לבעלי חיים במצוקה והפעלת מקלט לבעלי חיים נטושים.
 - ג. עיקור וסירוס חתולים חסרי בית.
 - ד. פעילות למניעת מחלת הכלבת.
 - ה. חיסון (כלבים וחתולים) והוצאת רישיון (כלבים).
- ו. פיקוח על תנאי ההובלה של מוצרי מזון מן החי (בשר/עופות/דגים) לנקודות המכירה ועל תנאי ההחזרה והמכירה של מוצרים אלו.

5. להלן מבנה המחלקה הוטרינרית, כפי שהועבר לביקורת:

6. משרדי המחלקה הוטרינרית נמצאים בשלושה אתרים:

- א. הורקנוס 18 - המשרד הראשי, חדר ניתוחים, משרדי הרופאים הוטרינרים.
- ב. ש"י עגנון 1 - המקלט העירוני לבעלי חיים: עמדת קבלת קהל, חדר טיפולים בבעלי חיים, עמדה לביצוע בדיקות טרם שיווק וחדר פקחים.
- ג. מבנה פיקוח מרחב ירקון (סמוך לתחנת כיבוי האש) - שלוחה של המחלקה בה יושבים תברואני המחלקה.

7. במחלקה 25 עובדים כולל מנהל המחלקה, ו-4 נהגים שהם עובדי המחלקה שעובדים עם הפקחים.

8. למחלקה 5 כלי רכב:

- א. 2 טנדרים - משמשים לצוות פקחים.
 ב. רכב "רך" (יונדאי) - משמש לעבודת התברואנים.
 ג. 2 קטנועים.

תקציב מחלקת הפיקוח הוטרינרי

9. להלן תקציב המחלקה בש"ח, לשנים 2009-2011:

הצעת תקציב 2011	תקציב 2010	הוצאות בפועל 2009	תת סעיף	סעיף
				הנהלה ושירותים מינהליים
1,080,000	1,020,000	994,595	משכורות, שכר והוצאות נלוות	
375,000	375,000	214,222	הוצאות הפעלה אחרות	
5,000	5,000	4,905	הוצאות חד פעמיות	
				שירות רפואי ופיקוח וטרינרי
2,220,00	2,370,00	2,119,60	משכורות, שכר והוצאות נלוות	
			הוצאות אחרות:	
	10,000	16,747	סעיף שאינו חוזר	
85,000	35,000	26,674	לכידה ואחסנת בע"ח	
40,000			סיוע לבע"ח פצועים	
5,000	5,000		בדיקות מעבדתיות	
				מניעת כלבת
1,420,000	1,310,000	1,233,542	משכורות, שכר והוצאות נלוות	
5,000	5,000	5,040	חלב לפועלים	
45,000	40,000	38,894	חמרים וציוד שוטף	
20,000	25,000	5,357	רישיונות וסימון לכלבים	
355,000	305,000	295,623	חיסון נגד כלבת	
30,000	30,000	35,931	הזנת בע"ח בהסגר	
85,000	65,000	89,395	רישום כלבים בשירותים הוטרינריים	
20,000	20,000	11,313	הוצאות חד פעמיות	
5,790,000	5,620,000	5,091,847		סה"כ

- מנהלת אגף תקציבים בעירייה מסרה בהתייחסותה לטיוטת הממצאים בתאריך 30 באוקטובר, 2011 כי: "יש לציין כי תקציב המחלקה אינו כולל העמסת פנסייה תקציבית".
10. מבדיקת הביקורת עולה כי תקציב המחלקה אינו כולל תקצוב של תברואני המחלקה. תקצוב התברואנים מבוצע במסגרת תקציב המרחבים, באגף הפיקוח.
- מנהלת אגף תקציבים בעירייה מסרה בהתייחסותה לטיוטת הממצאים בתאריך 30 באוקטובר, 2011 כי: "בהתאם להמלצת או"ת ובמסגרת רה ארגון אגף הפיקוח מתוקצבים התברואנים במרחבים".
- מנהלת פרויקטים באגף ארגון ותקינה מסרה בהתייחסותה לטיוטת הממצאים בתאריך 7 בנובמבר, 2011 כי: "במסגרת בחינה ארגונית שביצע אגף ארגון ותקינה באגף הפיקוח אושר כי התברואנים כפופים למנהל מחלקת הוטרינריה".
11. הכנסות המחלקה כוללות גבייה עבור: מתן וחיידוש רישיונות בעלי חיים, בדיקות מזון טרם שיווק, חיסונים, שהייה בהסגר. להלן פירוט הכנסות המחלקה לשנים 2009 - 2010:

2010	2009	סעיף
1,565,526	1,430,591	אגרת רישיונות ודמי חיסון לכלבים
24,923	22,222	מלחמה בכלבת והסגר כלבים
26,040	27,864	הכנסות ממסירת כלבים לאימוץ
1,627,357	1,187,400	אגרת בשר קפוא
136,236	61,624	אגרת בשר טרי
1,581,920	2,222,636	דמי בדיקת דגים
36,000	72,000	השתתפות מרכז השלטון המקומי בהוצאות
-	46,098	אגרת שחיטת עופות
4,137,680	2,951,657	אגרת בדיקת עופות
<u>9,137,692</u>	<u>8,024,101</u>	סה"כ

הבסיס המשפטי לפעילות המחלקה

12. הבסיס המשפטי לפעילות המחלקה הוטרינרית הוא כדלהלן:
- א. פקודת הכלבת, 1934, (חובתה של הרשות המקומית) סעיף 11.
- ב. פקודת בריאות העם מס' 40 לשנת 1940.

- ג. תקנות הכלבת (החזקת כלבים), חתולים וקופים במאורות-בידוד, התשי"ט, 1959.
- ד. תקנות מחלות בעלי חיים (שחיטת בהמות), תשכ"ד, 1964.
- ה. חוק רישוי עסקים ותקנותיו התשכ"ח, 1968.
- ו. פקודת מחלות בעלי חיים (נוסח חדש), התשמ"ה, 1975.
- ז. פקודת בריאות הציבור (מזון) (נוסח חדש), תשמ"ג, 1983.
- ח. תקנות מחלות בעלי חיים נוסח חדש, תשמ"ה, 1985.
- ט. חוק הרופאים הוטרינרים, התשנ"א, 1991.
- י. חוק צער בעלי חיים, התשנ"ד, 1994.
- יא. החוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ג, 2002.
- יב. התקנות להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ה, 2005.
- יג. התקנות להסדרת הפיקוח על כלבים (יבוא והחזקה של כלבים מסוכנים), התשס"ה, 2004.
- יד. תקנות הכלבת (חיסון), התשס"ה, 2005.
- טו. פקודת העיריות (נוסח חדש).
- טז. חוקי עזר עירוניים.

המקלט העירוני לבעלי חיים

13. האזור בו נמצא המקלט העירוני לבעלי חיים כולל בתוכו מספר תחומי פעילות:
 - א. המאורה להחזקת הכלבים.
 - ב. חדר בדיקות - בחדר יושב רופא ווטרינר, האחראי על ביצוע חיסונים, הכנסה של בעלי חיים להסגר וטיפול בבעלי חיים פצועים/משוטטים שנתקבלו.
 - ג. עמדת קבלת קהל - בעמדה 2 עובדות המטפלות בגביית אגרות עבור המחלקה בתחומים השונים, הפקת חשבונות, וריכוז ותיעוד של הפעילות המבוצעת במקלט במערכת הרישום של המחלקה.
 - ד. חדר פקחים - בחדר יושבים פקחי המחלקה.
 - ה. חדר כלבן - בחדר יושב אחד הפקחים המכהן גם ככלבן.
 - ו. אזור מופרד המשמש לביצוע בדיקות טרם שיווק על ידי רופא ווטרינר.

14. המקלט העירוני לבעלי החיים הוקם עוד בשנת 1935. לפני כשנתיים נערך שיפוץ של אזור מאורת הכלבים שכלל: שיקום התאים המשמשים לאחזקת הכלבים, הוספת תאים חדשים, התקנה של מערכת סניטרית חדשה, והוספה של אזור לטיול עם בעלי החיים.
15. למרות המצוין לעיל, מבדיקת הביקורת נמצא כי משרדי המחלקה במקום אינם מתוחזקים כראוי, חדר הרופא הווטרינר וקבלת הקהל, פועלים ללא מזגן תקין וקירות המבנה סדוקים.

גביית אגרות

16. כאמור, במסגרת פעילות בקבלת קהל, מבוצעת גביית אגרות בגין הפעולות הבאות:
- א. בדיקת סחורה טרם שיווק (האגרה נקבעת בהתאם לסוג הסחורה).
- ב. חיסון ורישיון:
- 1) מדי חודש נשלח מייל לרכזות מחשוב בעירייה, בכדי שתפיק את הקובץ שמכיל את הודעות החיסון והרישיונות לחודש העוקב.
 - 2) עובדות קבלת הקהל מקבלות את הקובץ ומעבירות אותו לבית דפוס לצורך משלוח מכתבים לבעלי הכלבים.
 - 3) החיסון מבוצע במחלקה או אצל רופאים וטרינריים פרטיים.
 - 4) אגרות סימון כלבים בשבב ואגרות רישיון להחזקת כלבים קבועות בתקנות להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ה, 2005. תעריפי החיסונים מתעדכנים בהתאם לטבלת משרד החקלאות.
- ג. אימוץ כלבים: במקרה של אימוץ כלב, על הבעלים לשלם אגרות בגין: אימוץ/שבב/חיסון ורישיון (במידה ובעל הכלב הינו תושב ת"א).
- ד. הובלה ואחזקת בע"ח בהסגר:
- 1) מדובר בכלבים שנתפסו ע"י פקחי המחלקה בשטח.
 - 2) בעת שחרור הכלב על הבעלים לשלם: אגרת הסגר, עלות ימי שהייה, וכן תשלום בגין חיסון ורישיון (במידה ולכלב אין).
17. במקרה של תשלום עבור אגרות בע"ח, יש אפשרות לשלם האגרות במספר מקומות: בבנק, בבנק הדואר, אצל הרופא המחסן ובמחלקה.
18. במקרה של תשלום במחלקה, הגבייה מבוצעת על ידי עובדות קבלת הקהל, במזומן/כרטיס אשראי/המחאות.

19. סעיף 6.3 לנוהל "גביית כספים בעבור מתן שירותי המחלקה הוטרינרית" (להלן- "נוהל גבייה") קובע כי התשלומים במחלקה ישולמו בהצגת תעודה מזהה. מתצפית שערכה הביקורת עולה כי עובדות קבלת הקהל לא מבקשות תעודה מזהה לצורך אימות פרטי המשלם.

מנהל המחלקה הוטרינרית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "אכן הנוהל בסעיף 6.3 מציין כי התשלומים יבוצעו בהצגת תעודה מזהה, לא ברורה המטרה, לציין כי אנשי המחלקה היו שותפים בהכנת הנוהל. לגופו של עניין אין צורך בתעודה מזהה לצורך התשלום, אלא למילוי פרטי בעל הכלב במחשב.

במקרים בהם הפרטים מופיעים כבר במחשב משנה קודמת, נעשה בירור מילולי האם יש שינוי בפרטים האישיים."

תגובת הביקורת: הסעיף התייחס לכך שעובדי המחלקה אינם פועלים בהתאם לנוהל, אין כל התייחסות בסעיף לכך שעובדי המחלקה היו שותפים בהכנת הנוהל.

20. סעיף 6.6 לנוהל גבייה קובע כי הפקיד ישמור את התקבולים שגבה בכספת. מבדיקת הביקורת עולה הליך הגבייה בקבלת קהל מבוצע ללא קופה מאובטחת, וכי הכספים המתקבלים מונחים במגירה בשולחן קבלת הקהל, ללא כל אבטחה פיזית. רק בסוף היום מועברים הכספים לכספת.

מנהל המחלקה הוטרינרית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "חדר הקופה נעול בדלת רב בריח אסורה כניסת איש שאינו בתפקיד בזמן הגבייה. עוד לציין כי החדר נמצא בתוך המקלט העירוני המסדרון לחלון קבלת הקהל מצולם 24 שעות ביממה במצלמות אבטחה. קיימת כספת, הרוב הגדול של התקבולים מתקבל בכרטיס אשראי והמחאות וחלק קטן בכסף מזומן."

21. בסוף היום מבוצעת סגירה והתאמת קופה ומופקים 2 דוחות:

- א. דוח ריכוז קופה, המציג סך הקבלות אל מול סך התקבולים, תוך פירוט סוג התשלום.
- ב. דוח קבלות מרוכז של כרטיסי האשראי ופירוט העסקאות ממערכת ה- XPO (מערכת הסליקה של כרטיסי האשראי).

בנוסף, מופקים העתקי קבלות (הערה: בעת הנפקת קבלה ללקוח הפקידות רושמות על גב הקבלה באם התשלום נעשה באמצעות אשראי טלפוני).

22. התקבולים בצירוף הדוחות והעתקי הקבלות שהופקו מועברים לעוזרת המנהלית של המחלקה, שעורכת הבקורות הבאות:

- א. השוואה בין העתקי הקבלות שהופקו לבין הדוח המרכז.
- ב. השוואה בין נתוני הקבלות לבין הנתונים שהופקו מתוכנת האשראי (XPO).

- ג. התאמה בין התקבולים שהועברו לבין הדוחות שהופקו. (מזומן/ המחאות ואשראי).
- ד. התאמה בין הסכום הכולל של הקבלות שהופקו לבין סכום התקבולים הכולל בדוחות.
23. טפסי ההפקדה ודוח הקבלות שהופקו נסרקים למערכת הממוחשבת במחלקה, לצורך מעקב על הנתונים.
24. לאחר מכן, מופקדים התקבולים לחשבון הבנק של העירייה. נתוני ההפקדות מועברים למסלקה העירונית בצירוף האסמכתאות הבאות:
- א. דוח קבלות מרוכז של כרטיסי האשראי.
- ב. פירוט XPO של אשראי.
- ג. העתקי קבלות (מזומן/המחאות/אשראי).
- ד. העתק טפסי ההפקדות מהבנק: מזומן/המחאות.
25. מבדיקת הביקורת עולה כי מערכת הגבייה של המחלקה אינה בעלת ממשק לעירייה/למסלקה. לפיכך לא קיימת אפשרות לביצוע התאמה (אוטומטית) בין הקבלות שהופקו במחלקה לבין ההפקדות שבוצעו בפועל.
- מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: **"העובדה נכונה ולא לשביעות רצוננו."**
26. בעת בחינת ההפקדות שבוצעו על ידי המחלקה, המסלקה העירונית מסתמכת על העתקי הקבלות שמועברים לה על ידי המחלקה, ללא אפשרות בקרה ובדיקת שלמות מצידה כי אכן מדובר בכלל הקבלות.
- מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: **"העובדה נכונה ולא לשביעות רצוננו."**
27. בנוסף, הביקורת מצאה כי המחלקה לא מבצעת בקרות שלמות/סבירות של נתונים. לא מבוצעת בקרה לבחינת התאמה בין סך החיסונים/רישיונות שהופקו על ידי המחלקה לבין הקבלות והסכומים שנגבו בהתאמה.
- מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: **"מערכת המחשוב בה מתנהלת מערכת הנתונים המחלקתית מדירה שינה מעני מנהל המחלקה ונעשו אין ספור פעולות לשפר ולהתאימה למטרתה, המערכת הוצגה ביוזמת מנהל המחלקה לכל הגורמים המקצועיים בעירייה בין היתר חשבות, גזרות ומסלקה ואושרה על ידי כולם לשימוש."**

28. הביקורת מצאה כי קיימת אפשרות להפקת שאילתות ודוחות במערכת שיאפשרו הקבלה בין הנתונים, אך אלו לא בשימוש על ידי המחלקה.
29. מערכת הגבייה של המחלקה מכילה שדה "סוג תשלום" המכיל האפשרויות הבאות: בנק, בנק דואר, רופא מחסן, מחלקה וגזברות רשות. מבדיקה הביקורת עולה כי עובדות המחלקה אינן יודעות מה מייצג סוג התשלום "גזברות רשות". יחד עם זאת, מבדיקה מדגמית שבוצעה על ידי הביקורת אותרו תקבולים שנרשמו תחת "גזברות רשות".
- מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי:
- "בבדיקה נוספת מדובר בטעות הקלדה."**
30. הביקורת מציינת כי סיווג שגוי של אופן גביית התשלום יש בו כדי לפגוע בהתאמות הכספים המבוצעות על ידי המחלקה, כך לדוגמה, יתכן מצב בו תשלום שבוצע בבנק הדואר יסווג כתשלום במזומן שהתקבל במחלקה, ותיווצר אי התאמה בין המזומנים בקופה לבין הקבלות שהופקו במזומן ללקוח.
31. הפחתת חיוב בגין אגרות:
- א. סעיף 4 (5) לפקודת הכלבת, 1934 קובע כי: **"בעליו של כל כלב, חתול או קוף, שעצרום במאורת בידוד, ישלם לרשות המקומית בעד עשרה ימי בידוד מראש אגרה בשיעור שקבעה בעד הזנת הבעל-חי, שיכונו והטיפול בו."** (ההדגשה אינה במקור).
- ב. סעיף 5 לתקנות הכלבת (החזקת כלבים, חתולים וקופים במאורות-בידוד), תשי"ט-1959 קובע כי:
- "בעד מסירת חיה למאורת בידוד לפי תקנות אלה ישלם בעלה לממונה על מאורת הבידוד או לפקח, הכל לפי הענין, אגרות אלה:**
- (1) בעד הובלה למאורת בידוד, אם הובלה בידי פקח - 35 שקלים חדשים
- (2) בעד בידוד, לכל יום - 15 שקלים חדשים." (ההדגשה אינה במקור).
- סכומי האגרות הוצמדו למדד, בהתאם לתקנות אגרות חקלאיות (הצמדה למדד), התשמ"א-1981, ושיעורן כיום על פי הודעה בדבר האגרות המעודכנות: 76 ש"ח בעד הובלה למאורת בידוד על ידי פקח ו-33.5 ש"ח לכל יום בידוד.
- ג. סעיף 9(ב') לחוק העזר לתל אביב-יפו (פיקוח על כלבים ובעיילי חיים אחרים), התשס"א, 2000 קובע כי: **"בעד מסירת בעל חיים למאורת בידוד לפי סעיף קטן (א) ישלם בעלו לעירייה אגרת החזקה בשיעור שנקבע בחוספת..."** (ההדגשה אינה במקור).

- ד. סעיף 21 לחוק להסדרת הפיקוח על כלבים, תשס"ג 2002, קובע כי:
- "(א) בעליו של כלב, שכלבו הועבר למאורת הרשות, יישא בהוצאות הובלתו, החזקתו במאורת הרשות, הזנתו והטיפול בו, בהתאם לכללים שיפרסם המנהל; כללים כאמור יהיו פתוחים לעיון הציבור באתר האינטרנט של משרד החקלאות ופיתוח הכפר, וכן יוצגו לעיון הציבור, בכל מאורת רשות, הכללים החלים לגביה.**
- (ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על בעליו של כלב, שהגיש ערר, עתירה או ערעור שהתקבלו, אלא אם כן קבע המנהל או בית המשפט אחרת."** (ההדגשה אינה במקור).
- ה. מבדיקת הביקורת עולה כי סעיף 11 לנוהל קופה דן בהפחתת חיוב לתשלום בעבור הובלת כלב למאורת בידוד (הסגר עירוני) או בעבור דמי כלכלה בעד כלב בהסגר.
- ו. הסעיף קובע כי אזרחים מעוטי יכולת המבקשים להפחית חיוב בעבור הובלת כלב להסגר או בעבור דמי כלכלה בעד כלב בהסגר ימלאו הטפסים: "בקשה להפחתת חיוב לתשלום", "התחייבות לתשלום אגרה וטרינרית", ויצרפו מסמכים מרשויות המדינה, המעידים על קשייהם הכלכליים.
- ז. בהתאם לנוהל, אישור ההפחתה מותנה באישור הרופא המטפל, מנהל המחלקה ומנהל אגף הפיקוח.
- ח. מבדיקה מדגמית שערכה הביקורת נמצא כי בחודשים נובמבר, 2009 ועד מאי, 2011 הוגשו בקשות להפחתה בסכום כולל של 10,016.25 ש"ח (בגין חובות תושבים בסך 13,261 ש"ח).
- ט. הביקורת מציינת כי מנוסח הטופס "בקשה להפחתת חיוב לתשלום" עולה כי אישור ההנחה אמור להתבצע באמצעות וועדה הבוחנת הבקשה, והינו כפוף לאישור ה"ממונה על הכנסות העירייה", זאת למרות שעל פי הנוהל לפיו פועלת המחלקה, הליך האישור שונה לחלוטין. בנוסף, הביקורת מציינת כי נכון למועד הביקורת לא קיים תפקיד "ממונה הכנסות העירייה".
- י. משיחה שקיימה הביקורת עם מנהל המחלקה, נמסר כי הפרוצדורה לאישור הליך הנחות מאגרה בוצעה בשנת 2008, בשיתוף גזברות העירייה והמחלקה המשפטית בעירייה. ההחלטה הייתה כי טרם יצירת החיוב במערכת, תוגש בקשה להפחתת החיוב על ידי בעל הכלב, זאת בהתאם לקבוע בנוהל. הביקורת ביקשה ממנהל המחלקה העתק סיכום הדיון המאשר הפרוצדורה על ידי המחלקה המשפטית ונענתה כי לא קיים סיכום כתוב בנדון.

יא. מברור שערכה הביקורת מול המחלקה המשפטית בעירייה נמסר כי אין מדובר בהפחתה של אגרה הקבועה בחוק, אלא בהפחתת הוצאה, כמפורט להלן:

"חובת תשלום אגרה עבור מסירת בעל חיים למאורת בידוד והחזקתו שם, נקבעה בחוק עזר לתל אביב-יפו (פקוח על כלבים ובעלי חיים אחרים), התשס"א-2000, בתוקף סמכותה של מועצת העירייה 'לפי סעיפים 247, 250 ו-251 לפקודת העיריות ולפי סעיף 17 לפקודת הכלבת 1934', ובהתאם להוראות פקודת הכלבת ולתקנות הכלבת (החזקת כלבים, חתולים וקופים במאורת – בידוד), התשי"ט-1959.

כל החיקוקים דלעיל נחקקו והותקנו לפני שנחקק החוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ב-2002, ובהבדל מהחוק להסדרת הפיקוח על כלבים, לא הבחינו בין 'אגרות' לבין 'הוצאות'

....

נמצא, איפוא, כי כדי שלא ליָחַר את הוראות סעיפים 20 ו-21 בחוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ב-2002, מחד גיסא ולא לחרוג מהוראות החיקוקים הנ"ל מאידך, יש ליִשב אותן אלו עם אלו בדרך של פרשנות, למצער כל עוד לא שונו ההוראות הרלוונטיות בחוק עזר לתל אביב-יפו (פקוח על כלבים ובעלי חיים אחרים), התשס"א-2000.

למיטב הבנתי, לאור מועדי החקיקה וההתקנה של החיקוקים הרלוונטיים, העובדה שהחיקוקים הנוגעים לכלבת מתייחסים לבעלי חיים שונים ולא דווקא לכלבים, הייחוד של חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ב-2002 לכלבים והוראת סעיף 16(4) לפקודת הפרשנות [נוסח חדש] כי 'מקום שהחוק מעניק לרשות את הסמכות להתקין תקנות, יהיו ההוראות הבאות חלות לגבי התקנתן וכוח פעולתן של תקנות אלו, אם אין כוונה אחרת משתמעת - (1) (בוטל); (2) (בוטל); (3) (בוטל); (4) לא תהא תקנה סותרת הוראותיו של כל חוק; (5) (בוטל)' (הדגשה אינה במקור – ר"א) - יש לפרש את ההוראות הנוגעות לאגרות הובלה והחזקה בחוק עזר לתל אביב-יפו (פקוח על כלבים ובעלי חיים אחרים), התשס"א-2000, כמתייחסות להוצאות כמשמעותן בחוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ב-2002.

הוא הדין בפרושן של תקנות הכלבת (החזקת כלבים, חתולים וקופים במאורות-בידוד), התשי"ט-1959 ברוח זו, שאם לא כן, הרי שבכל הנוגע לכלבים נמצאות התקנות סותרות חוק, הגם שלא את החוק המסמיך.

מבלי לפגוע באמור לעיל אציין כי למעמי הפתרון הנכון והראוי למצב שנוצר הוא על ידי תיקון חוק עזר לתל אביב-יפו (פקוח על כלבים ובעלי חיים אחרים), התשס"א-2000, על ידי התאמתו להוראות חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ב-2002...."

יב. מבדיקת הביקורת עולה כי סכום ההפחתה נקבע על פי החלטת מנהל המחלקה, ללא בחינת סכום ההפחתה אל מול עלות ההוצאה לעירייה. מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "הגבייה מתבצעת על פי הוראות החוק וההפחתה הנה על פי סכום הסך הכולל, ההחלטה המתקבלת הינה משיקולים מקצועיים של מנהל המחלקה מתוקף סמכותו ולא משיקולים כלכליים."

בדיקות טרם שיווק של מוצרי מזון מן החי

32. בהתאם להוראות החוק, כל מוצר מזון מן החי, אשר מועבר בין תחומי רשות אחת לשנייה, חייב בבדיקה טרם שיווק.
33. סעיף 8(א) לפקודת בריאות הציבור (מזון) תשמ"ג, 1983 קובע כי: "...מפקח רשאי לבדוק ולבקר כל מזון שיובא לישראל או שנשלח לכל מקום בישראל, בין בהיותו במעבר ובין לאחר הגיעו ליעדו, וליטול ממנו דוגמאות ולהעבירן לבדיקה או אנליזה..."
34. סעיף 9 לפקודת בריאות הציבור (מזון) תשמ"ג, 1983 מוסיף וקובע כי: "רשות מקומית תורה לפקידיה ליטול דוגמאות מפעם לפעם, לפי הצורך, כדי להבטיח מכירת מזון טהור ואמיתי..."
35. המחלקה מפעילה עמדת בדיקה של כלי רכב המשווקים מזון מן החי בכניסתם לעיר. העמדה פעילה בימים א'-ה' בין השעות 05:30 ועד 15:00 וביום ו'/ערבי חג בין השעות 06:30 - 12:00. הביקורת מבוצעת על ידי רופא המחלקה. לאור היקף שעות הפעילות, ישנה תחלופה של 2 רופאים במתן השירות.
36. הביקורת מציינת כי בעבר בוצעו הבדיקות טרם שיווק ליד הכניסה למקלט בע"ח, כאשר הוטרניר האחראי ישב בכלביה ומשם יצא לבחון המוצרים בכלי הרכב. כיום, בשל חפירות ביוב שנעשות במקום, הוקצה שטח מצומצם ומקלט צדדי כעמדה לטיפול בבדיקות טרם שיווק.
- מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "אכן יש בעיה פיזית הנמשכת כשנה בעקבות עבודות פיתוח בשפד"ן, עפ"י דרישתנו אורגן חדר חלופי (מבנה ממ"ד) שהותקן בו מזגן, מקרר וריהוט משרדי. בסיום השיפוצים יחזור הרופא לחדר יעודי בתוך שטח המקלט..."

37. מבדיקת הביקורת עולה כי המיקום החדש של עמדת הבידוק יוצר בעיות במתן השירות, כדלהלן:
- א. אזור כניסת המשאיות מצומצם ביותר וגורם למצוקת חניה בעת כניסה של מספר משאיות למקום.
 - ב. האספלט בכניסה למקלט לא ישר, בשל עבודות שיפוץ במקום. בכך נגרם סיכון בטיחותי להולכים במקום.
 - ג. המקלט בו יושב הרופא המטפל בבדיקות טרם שיווק ממוקם בבניין צדדי נפרד. הדבר פוגע בפעילות השוטפת של המחלקה, שכן בין השעות 07:30 ל- 09:30, הוטרניר האחראי לביצוע בדיקות טרם שיווק מתפקד גם כרופא האחראי בחדר הבדיקות במקלט העירוני.
38. כל רכב המגיע לעיר עם מוצרי מזון מן החי מחויב לעבור בעמדת הבדיקה. במסגרת הבדיקות נבדקים גם רכבים המובילים מזון לגני ילדים ובתי ספר במסגרת הזנה של מוסדות חינוך.
39. הרכב חייב להיות מותאם לדרישות הקירור האוטומטי ומצויד ב"קופסה שחורה", המציינת את הטמפרטורה, מידת האוורור והלחות במשך כל זמן ההובלה.
- מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "רכב להובלה חייב במד טמפרטורה חיצוני (תאי רישיון נקבעים ע"י משרד הבריאות)".
40. לצורך קבלת אישור המחלקה, על הנהג להמציא האישורים הבאים:
- א. אישור כי התוצרת מגיעה ממפעל מאושר - אחת לשנה על בעלי המפעלים מאושרים להמציא העתק רישיון עסק, ואישור יצור למחלקה.
 - ב. תעודות הובלה, המציינות בין היתר את: שם השולח, שם המקבל והיעד, כמות ופרטי המשלוח, תאריך ושעת העמסה.
 - ג. תעודה ווטרנירית חתומה, המכילה אישור של תעודות משלוח של המוצרים המסופקים, בצירוף תעודות המשלוח הרלוונטיות.
 - ד. רישיון הובלה לרכב, בהתאם לסוג ההובלה.
41. רופא המחלקה מבצע הבדיקות הבאות:
- א. בחינה כי מקור המוצרים במפעל חוקי ובעל רישיון והם מלווים בתעודה וטרנירית בחתימת הרופא הוטרניר המפקח במקום.
 - ב. בדיקת תנאי ההובלה והאחסנה של המוצרים:
 - (1) ניקיון הרכב.
 - (2) בדיקת תנאי הקירור והטמפרטורה ברכב:

- (א) הבדיקה מבוצעת באמצעות מד (אקדח) טמפרטורה, הטמפרטורה נבחנת בתוך המשאית ומתחת למשטחים.
- (ב) הטמפרטורה הנדרשת משתנה בהתאם לסוג המוצר: טרי/קפוא. במוצר קפוא הטמפרטורה צריכה להיות בטווח של מינוס 13 עד מינוס 18 מעלות.
- (ג) לדברי הרופא האחראי, קיימים מקרים בהם הטמפרטורה הנמדדת גבוהה מהנדרש, כתוצאה מכך שהמשאית רק יצאה מהמפעל ומנוע הקירור טרם הספיק לקרר באופן מלא. במקרים אלו הוא מבקש מהנהג שישאיר את המשאית מונעת מספר דקות, בכדי לבחון כי הטמפרטורה אכן יורדת ואין תקלה במנוע הקירור.
- (3) בדיקת ניקיון פנים המשאית וריח המשאית (יכול להעיד על חוסר טריות המוצרים).
- (4) בדיקה מדגמית של המזון המובל:
- (א) בחינת הלוגו הקיים על גבי המוצר.
- (ב) בדיקת תאריך תוקף של המוצר.
- (ג) בחינת מצב המוצר, כך לדוגמה נבחנת "הזעה" של המוצר.
- (ד) תאריך ושעת הכניסה של המוצר למשאית.
- (5) בדיקת האריזה והמשטח עליו מובלת הסחורה.
42. בתצפית שערכה הביקורת בתאריך 5 ביוני, 2011 נמצא כי בין השעות 05:30 ועד 07:30 נכנסו 29 משאיות לבדיקה טרם שיווק. לדברי הרופא האחראי מדובר בכמות מצומצמת של משאיות מאחר ויום ראשון. בנוסף, מדובר בימים שלפני חג השבועות, כך שיש פחות מכירות של בשר/עוף/דגים. בדרך כלל מדובר בהיקף של כ- 60 משאיות.
- מנהל המחלקה הווטרינרית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: **"מספר המשאיות המגיעות לבדיקה משתנה עפ"י תנאי השוק ולעיתים הדבר גורם לעיכוב בגלל חור הבדיקה (משאית יכולה במקרה קיצוני להתעכב 10-15 דקות עד לבדיקה)."**
43. מבדיקת הביקורת עולה כי בשל כמות המשאיות הגבוהה הנכנסות לעמדת הבדיקה מדי יום, ולחץ הזמנים והמקום הנוצר בעת כניסתן של מספר משאיות, אין באפשרות רופא המחלקה להאריך את הבדיקה ולבצע בחינה מדוקדקת של המוצרים. הבדיקה הינה מצומצמת ומהירה מאוד, ואינה מתייחסת לכלל הבקורות המפורטות לעיל. בחלק מן המקרים אף לא נערכת דגימת מוצרים כלל.

מנהל המחלקה הווטרינרית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "הזמן והאופי של הבדיקה נקבע ע"י הרופאים הבודקים תלוי גם במוצרים הנבדקים, המקור ממנו הגיע חומר הגלם ומידעים המגיעים מהשטח ומערים אחרות, לסיכום הבדיקה כוללת את כל הבקורות בכל מקרה, אורך הבדיקה וההדגשים נקבעים על ידי הרופאים המוסמכים עלפי מידע מוקדם ועדכני הקיים במחלקה לגבי משלוחים/מפעלים רגישים."

44. בנוסף, מתצפית הביקורת עולה כי במרבית המקרים המוצרים הנבדקים נבחרים על ידי נהג המשאית ולא על ידי הרופא האחראי והינם מחזית המשאית בלבד, זאת בשל מבנה העמסת הציוד, שאינו מאפשר לבחון מוצרים הנמצאים בירכתי המשאית.

מנהל המחלקה הווטרינרית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "המטרה המרכזית בבדיקה טרם שיווק, הנה לוודא ששרשרת הקור נשמרה, אין חשיבות להגיע לחבילה בירכתי המשאית."

תגובת הביקורת: הביקורת מודעת למטרת הבדיקה, יחד עם זאת בחינת מוצרים בירכתי המשאית יש בה כדי ליצור הרתעה מצד בעלי העסקים/נהגי המשאיות מהברחת מוצרים פגומים בידיעה כי חלק זה של המשאית אינו נבדק.

45. במידה וממצאי הבדיקה תקינים, הרופא האחראי מחתים את התעודות הווטרינריות. במקרים בהם אותרו ליקויים בבדיקה הווטרינרית, באפשרות הרופא לנקוט 2 סנקציות:

- א. החרמה/אי אישור לשיווק - מדובר במוצרים שנבדקו ונמצאו תקינים, אך לספק אין תעודות משלוח תקינות בגין המוצרים או שאינו מורשה למכור סוג המוצרים הספציפי במסגרת הרישיון שלו. במצב זה הרופא האחראי אינו מאשר כניסת המוצרים לתחומי העיר ואינו חותם על תעודת המשלוח, ומורה על החזרת המוצרים למפעל.
- ב. השמדה - במידה ואותרו מוצרים מקולקלים במהלך הביקורת הווטרינרית מבוצעת השמדה של המוצרים במקום.

46. במקרה של מוצרים שהוחרמו/לא אושרו לשיווק - הרופא האחראי בודק את פרטי בית העסק אליו יועדו המוצרים, ומעדכן את הרופאים הווטרינרים האזוריים, בכדי למנוע מצב בו המוצרים שהוחרמו/לא אושרו לשיווק יגיעו לידי בתי עסק.

47. להלן ריכוז המוצרים השונים מהחי שנכנסו לתחומי העיר במסגרת בדיקות טרם שיווק, בשנים 2010-2009 :

שנה	סה"כ רכבים שנבדקו	משקל תוצרת שנבדקה (ק"ג)	מספר רכבים שלא אושרו לשיווק	משקל תוצרת שלא אושרה לשיווק (ק"ג)
2009	50,172	27,728,031	82	* 8,514
2010	48,816	32,008,255	130	33,048

* בנוסף, לא אושרו לשיווק 1,380 יחידות ביצים.

48. מבחינת הביקורת עולה כי לא קיים טופס מוסדר לרישום פרטי ההחרמה/השמדה שבוצעו וכי רישום הפרטים הראשוני מבוצע על גבי פתק "MEMO" המפרט פרטי המוצר וכמות בק"ג, ללא טופס מובנה יעודי.

מנהל המחלקה הווטרינרית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "כל השמדה ו/או החרמה של מוצרי מזון מין החי מתועדת בטופס השמדה יעודי, ממוספר שהעתק ממנו נמסר למוביל ומשמש עבורו כאסמכתא לסחורה שהושמדה. הרופאים הבודקים מרכיזים את הנתונים במסמך לצורך העברת הנתונים לדוח השבועי הנערך על ידי פקידת המקלטים, מכאן כנראה (דף MEMO) אותו מתארת הביקורת."

תגובת הביקורת: הביקורת הייתה עדה להשמדה/החרמה שבוצעה בפועל, בה פרטי ההשמדה/החרמה נרשמו על גבי דף MEMO ולא על טופס מוסדר כפי שנטען, יתכן כי פרטי ההשמדה הועלו בהמשך על גבי טופס.

49. בסוף היום מועברים הנתונים בכתב יד ליומן הודעות ביקורת של המחלקה. אחת לשבוע מועברים נתוני היומן על ידי עובדות קבלת הקהל למערכת, לצורך איסוף וריכוז הנתונים.

50. להלן ריכוז נתוני ההשמדות שבוצעו במסגרת בדיקות טרם שיווק בשנים 2010-2009:

מוצר	שנת 2009 משקל בק"ג *	שנת 2010 משקל בק"ג
בשר בהמות	414	810
בשר בעלי כנף	4,048	789
דגים	4,101	6,772
מוצרים מוגמרים	65	3,413
ביצים	3,750 (יח')	1,460

* בנוסף הושמדו 215 צנצנות דבש.

51. העתקי התעודות הווטרינריות נשארים בידי הרופא האחראי ומועברים בהמשך היום לעובדות קבלת הקהל המעדכנות הנתונים למערכת הממוחשבת: סוגי המוצרים שנתקבלו, משקל, מספרי תעודות המשלוח, וחיוב הספק באגרה בהתאם.

52. קבלת תשלום מספקים:

- א. בתחילת כל חודש מופקת תעודת חיוב לספק בגין המוצרים שעברו בדיקה טרם שיווק. במידה ומדובר בתעודות משלוח בגינן יש חיוב בסכום הגדול מ- 2,000 ש"ח תעודת החיוב מופקת באופן מיידי. תעודת החיוב נשלחת לספק בפקס.
- ב. במקביל מועברת רשימת החייבים וסכומי החוב לרופא האחראי על בדיקות טרם שיווק, בכדי שיוכל לפקח במקרה של ספקים שלא משלמים את האגרה ושולחים משאיות לבדיקה טרם שיווק.
- ג. במידה והספק לא משלם את האגרה, הרופא האחראי לא חותם על תעודות המשלוח ואינו מאשר כניסת הסחורה לרחבי העיר.
- ד. הספק יכול לשלם במספר אופנים:
- (1) כרטיס אשראי- טלפוני.
 - (2) שיק- בקבלת קהל.
 - (3) מזומן- בקבלת קהל.
- ה. מבדיקת הביקורת עולה כי קיימים מקרים בהם התשלום מהספק מועבר על ידי הנהגים (באמצעות המחאה) לרופא האחראי, במהלך ביצוע הבדיקות טרם שיווק, זאת לאור העובדה שמדובר בשעות מוקדמות בבוקר (07:30-05:30) בהן עמדת קבלת הקהל אינה פעילה.
- מנהל המחלקה הווטרינרית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "מאחר וישנם ספקים המגיעים באופן קבוע בין השעות 05:30 ל-07:30, ישנם מקרים בהם משאירים הנהגים המחאות/שיק שנשלח על ידי המפעלים. ההמחאות מועברות לפקידות עם הגעתן לעבודה. לציין כי ישנם ספקים לא מעטים הנוהגים לשלוח המחאות/שיקים בדואר לא רשום המגיעות למשרדי הגבייה אחרי שהות ארוכה בדואר. הנוהג הופסק עד לבחינה לקבלת יעון בנושא."
- ו. בעת קבלת תשלום מספק, הרופא מסמן את סכום התשלום מהספק על גבי הרשימה שהועברה אליו.
- ז. הביקורת מציינת כי רישום התשלום נערך על גבי דף, ללא מתן קבלה בעת קבלת התשלום. בנוסף, לא קיימת קופה לשמירת ההמחאות ואלו נשמרות על גבי השולחן/בכיס החולצה של הרופא האחראי.
- ח. בשעה 07:30 שעת הגעת עובדות קבלת הקהל, מועברים התקבולים לעובדות קבלת הקהל שמקלידות את פרטי התשלום למערכת ומפיקות קבלה.

ט. הבקרה אחרי החייבים מבוצעת באמצעות דוח חייבים חודשי המופק מהמערכת.

טיפול בתלונות על בעלי חיים

53. כחלק מהפעילות אחראית המחלקה על טיפול והשגחה על בעלי החיים השונים המוחזקים על ידי התושבים בתחומי העיר, למעט בעלי פרסה וקלוטי פרסה. המחלקה דואגת ומבטיחה את בידודם של בעלי חיים חולים במקלט העירוני ומטפלת בהם, עד למציאת פתרון.
54. כמו כן, המחלקה מטפלת במטורדים של חתולים, כלבים ובעלי חיים אחרים וכן בחילוץ והצלה של בעלי חיים. למחלקה אין אפשרות לטפל בבעלי פרסה וקלוטי פרסה שונים כגון: גמלים, סוסים וחמורים. בעלי חיים אלו מועברים לטיפול אגודות בעלי חיים: צער בעלי חיים ו-S.O.S.
55. על פי הערכות המחלקה, קיימים בתחומי העיר כמויות משוערות של בעלי חיים (למעט בעלי פרסה וקלוטי פרסה), כמפורט להלן:
- א. כלבים: כ- 24,000 המוחזקים עם רישיון וכ- 3,000 כלבים המוחזקים ללא רישיון.
- ב. חתולים: כ- 100,000 חתולים, מהם 60,000 מוחזקים בבתי והיתר בחסרי בית.
- ג. בעלי כנף ואחרים: מבדיקת הביקורת אין בידי המחלקה המידע הרלוונטי.
56. במהלך השנה מתקבלות במוקד העירוני תלונות רבות בנוגע להטרדות בעלי חיים ובעלי חיים פצועים/במצוקה. עובדה זו מחייבת את המחלקה להעבירם למקלט העירוני ולהבטיח הטיפול בהם ואחזקתם עד לאיתור בעליהם, ו/או אימוצם על ידי אזרחים, ו/או החזרתם לרחוב ו/או הרדמתם.
57. להלן נתוני הטיפולים במחלקה לשנים 2009 - 2010:

אחר	חתולים		כלבים			
	2009	2010	2009	2010		
11	2	56	40	580	610	בעלי חיים משוטטים שהוסגרו
-	1	8	1	106	127	הוסגרו לתצפית כלבת עקב נשיכות
142	269	622	741	38	16	בעלי חיים במצוקה

58. מבדיקת הביקורת עולה כי המחלקה מקבלת תלונות במספר אפיקים:
- א. תלונות תושבים המתקבלות במוקד העירוני.
- ב. פניות ישירות של תושבים למחלקה, לרבות תלונות של מאכילות חתולים בשטח.
59. התלונות המתקבלות במוקד העירוני מועברות למשל"ט אגף הפיקוח ומנותבות לפקחי המחלקה המטפלים בנושא, בהתאם לאזור התלונה. פעילות הפיקוח מבוצעת בשתי משמרות יומיות.

60. להלן ריכוז הפניות למוקד העירוני, לשנים 2010-2011:

2011 *	2010	תיאור התלונה
	5	בעיה עם בעל חיים
44	70	בעל חיים נפל לקולטן
6	37	בעל חיים עזוב שנשך אדם
882	1,080	בעל חיים פוגע באיכות חיים
	114	גידול בעלי חיים בחצר
	470	חתולה תוקפת
	99	טפול בעורבים
1,072	1,962	כלב עזוב ללא בעלים
286	437	כלב שאבד
71	126	כלב שנמצא
	162	סוס/חמור במצוקה
	268	סיוע לבעל כנף פצוע
2,804	3,022	סיוע לבעל חי במצוקה
41	77	סיירת ירוקה: כלב בגינה
5,206	9,939	סה"כ

* מעודכן לתאריך 27 ביולי, 2011.

61. פקח המחלקה מקבל את התלונה ויוצא לשטח לאסוף את בעל החיים הפצוע/המשוטט. יש לציין כי המחלקה עובדת גם עם קבלן חיצוני המבצע איסוף ותפיסה של בעלי חיים. הפקח מגיע לשטח, בודק התלונה. במידה ואכן נתפס בעל חיים הוא ממלא דוח תפיסה.

62. בעל החיים מתקבל במקלט העירוני ומטופל על ידי רופאי המחלקה במקלט או מועבר למרפאות פרטיות לטיפול מתקדם יותר, במסגרת שיתוף הפעולה בין העירייה לעמותות S.O.S, צער בעלי חיים ותנו לחיות לחיות. במקרה של כלב שנתפס הוא מועבר להסגר במקלט העירוני, עד למציאת בעל הכלב או העברת הכלב לאימוץ/עמותה.

63. בנוסף, קיים שירות באמצעות מרפאות וטרינריות פרטיות לתושבים המבקשים להביא בעל חיים במצוקה, ללא בעלים/בעלים לא ידוע בין השעות 24:00 ל- 06:00 (שעות בהן אין מענה עירוני), האזרחים מופנים למרפאות באמצעות המוקד העירוני.

64. בסוף היום ממלאים הפקחים דוח פעילות יומי, המפרט כמות התלונות שטופלו, מהות התלונות, ואירועים חריגים במידה והתרחשו.

65. הביקורת התלוותה לפקחי המחלקה במהלך יום עבודה, מתצפית הביקורת אותרו הממצאים הבאים:

- א. עבודת הפקחים מנוהלת על ידי העוזרת המנהלית, האחראית על הכנת תוכנית עבודה שבועית לכל פקח, הכוללת את הבאים: ימי העבודה/ חופשה במהלך השבוע, חלוקת המשמרות בין הפקחים והתפקיד/תחום אותו ימלא הפקח בתוך הצוות. בהתייחס לפקחים המטפלים בקריאות מוקד, ניהול הפקחים מבוצע על ידי המשל"ט העירוני בהתאם לקריאות המתקבלות.
- ב. פקחי המחלקה מטפלים בנושאים נוספים בהם: איסוף טיפול והחזרת חתולים לסירוס/עיקור, העברת חיסונים מהמחלקה לרופאים הפרטיים, כך שאין באפשרותם לטפל באופן מידי בכל התלונות המתקבלות במהלך המשמרת.
- ג. בהרבה מקרים יש קושי באיתור בעל החיים הפצוע/במצוקה בשל כתובת לא מדויקת שהועברה מהמוקד, דבר המאריך את זמן הטיפול ומקשה על הטיפול בתלונה.
- ד. ברכבי המחלקה לא קיימת מערכת GPS, שתאפשר לפקחים לנווט ביעילות לכתובת התלונה. פקחי המחלקה תלויים בהכוונת המשל"ט העירוני לצורך הגעה לאתר התלונה.

פעילות הרופאים הוטרינרים

66. במחלקה תקן ל- 6 רופאים וטרינרים:

- א. 2 מהרופאים יושבים במקלט העירוני ואחראים על הפעלת המקלט העירוני, חיסון ורישיונות של כלבים ובדיקות טרם שיווק. (להרחבה ראה פרק העוסק במקלט העירוני).
- ב. 4 מהרופאים יושבים במשרדי המחלקה ברחוב הורקנוס ואחראים על הבאים:
 - (1) בדיקת רישוי עסקים.
 - (2) ביקורות בעסקים ובשווקים.
 - (3) ניתוחי עיקור וסירוס.
 - (4) סיוע בניתוח בעלי חיים פצועים.
 - (5) הופעות בבתי משפט.
 - (6) ביצוע בדיקות מעבדה: בדיקות מעבדה של דגימות דגים של יבואנים המכניסים מזון לת"א והמחזיקים בית קירור בת"א, והעברת הנתונים למשרד הבריאות.
 - (7) עבודה בכלבייה: החלפה של הרופא האחראי בכלבייה במקרה של חופשה וכן כוננות כרופא תורן בכלבייה בימי ו' במהלך חודש, מדי חצי שנה.

8) עבודה משרדית: עדכון ממצאי הביקורת במערכת אכיפת חוק, רישום של מכתבי אזהרה לעסקים, כתיבת המלצות לתביעות משפטיות.

ביקורת רישוי עסקים

67. רישיונות לעסקים בתחומי המזון ניתנים לתקופה של שנה או שלוש שנים, על פי סוג העסק, בהתאם להוראות תקנות 1,20 ו-21(א) לתקנות רישוי עסקים (הוראות כלליות), התשס"א-2000. במחלקה פועלת רופאה האחראית על רישוי העסקים בתחום הוטרינרי. במסגרת פעילותה מועברים אליה לאישור בקשות לרישיון עסק המוגשות על ידי בתי עסק העוסקים בתחום מוצרי מזון מן החי, כחלק מהליך קבלת הרישיון של העסק.

68. סוגי העסקים בהם נדרש אישור מחלקה וטרינרית לרישיון העסק מפורטים בתוספת לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישיון), התשנ"ה-1995, וכוללים בין היתר:

א. אטליזים.

ב. חנויות דגים.

ג. מפעלי עופות, דגים ובשר (אין כמעט בתל אביב).

ד. בתי קירור לבשר, עופות, דגים, ביצים ומוצריהם.

ה. חנויות מזון לבעלי חיים.

ו. בתי גידול לבעלי חיים.

69. מבדיקת הביקורת עולה כי קיימים מקרים בהם בדיקת רישיון העסק מבוססת על מידעים שהועברו למחלקה מהפיקוח/מהרופאים בשטח, כאשר המידע טרם הועבר מאגף רישוי עסקים.

70. משיחה שקיימה הביקורת עם הרופאה האחראית נמסר כי לצורך מתן אישור וטרינרי לעסק, מבוצעת ביקורת וטרינרית בעסק, במסגרתה נבדקת פעילות העסק בהיבטים הבאים:

א. התאמה בין פעילות העסק לפעילות שהוגדרה ברישיון.

ב. בדיקה וטרינרית של המוצרים הנמכרים/מוצרים.

ג. קיום אישורים וטרינרים נדרשים.

ד. בחינת תשתית העסק מבחינת ניקיון ותברואה.

71. בסיום הביקורת מוזנים ממצאי הביקורת למערכת אכיפת החוק, ובהתאם לממצאי הביקורת מתקבלת ההחלטה האם לתת או לא לתת לעסק אישור וטרינארי.

72. מבדיקת הביקורת הנתונים במערכת אכיפת החוק, אותרו 274 ביקורות תנאי רישיון בשנת 2010.
73. משיחה עם רופאת המחלקה נמסר כי נכון למועד הביקורת אין ממשק בין מערכת אכיפת חוק לבין מערכת רישוי עסקים, דבר הגורר סרבול ואובדן זמן עבודה.
מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: **"נמצא במסגרת תוכנית העבודה של אגף המחשוב לשנת 2012."**
מנהל אגף רישוי עסקים מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 13 בנובמבר, 2011 כי: **"חל שינוי. החל מחודש יוני 2011 מערכת אכיפת חוק מקושרת למערכת רישוי עסקים וכל עדכון בסטטוס רישוי וחוות-דעת מבקר/רופא במערכת אכיפת, חוק מוזנת אוטומטית במערכת רישוי עסקים וזאת באמצעות ממשק מיוחד שפותח לשם כך."**
74. במידה ואותרו ליקויים בפעילות העסק הרופאה פועלת במספר שיטות, כדלהלן:
א. **ליקוי לא מהותי:** הרופאה נותנת אישור ווטרינארי לבקשת הרישוי, אך מציינת בהערה במערכת אכיפת החוק את הליקוי לצורך בדיקת תיקונו בעת חידוש הרישיון. הביקורת מציינת כי לאור העובדה שבחלק מהמקרים רישיון העסק ניתן ל- 3 שנים, עולה השאלה מדוע מבוצעת בדיקה לתיקון הליקוי רק בעת חידוש הרישיון, ולא קודם לכן.
ב. **ליקוי מהותי:** הרופאה רושמת סירוב לבקשה לרישיון מצד המחלקה הוטרניארית, והבקשה מוחזרת לרישוי עסקים. במקרה זה על בעל העסק לפעול לתיקון הליקויים ולפנות לרישוי עסקים לבקש ביקורת ווטרינארית חוזרת בעסק, לצורך קבלת רישיון העסק.
מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: **"הרוב הגדול של הרשיונות בהם עוסקת המחלקה מתחדשים כל שנה."**
סגן בכיר ליועץ המשפטי, מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 6 באוקטובר, 2011 כי: **"במסגרת רישוי עסקים קיימת הבחנה בין תנאי לרישיון עסק שהוא, תנאי סף הכרחי לקבלת הרישיון, ובין תנאי ברישיון העסק (או ההיתר זמני)."**
תנאי הסף נקבעים על ידי מי שהם "נותני אישור" על פי חוק רישוי עסקים, התשנ"ח-1968 וצו רישוי עסקים עשוי רישוי, התשנ"ה-1995, וכל עוד לא מולאו לא ניתן האישור הנדרש והבקשה לרישיון עסק מסורבת.
תיקון הליקויים ומילוי הדרישות אינו מצריך בקשה חדשה לרישיון עסק, אלא שינוי ההחלטה של "נותן אישור", מ"סרוב" ל"אישור", כשבמסגרת האישור ניתן לקבוע תנאים שיכללו ברישיון העסק."

75. הביקורת מצאה כי סיווג חומרת הליקוי נקבע על ידי הרופאה האחראית, ללא כל נוהל/הגדרה של מנהל המחלקה.

מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בתגובה לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "הרופא בודק בקשות לחו"ד רישוי עסקים ומחליט על פי חוק רישוי עסקים על סעיפיו הרבים, הכלל הוא אם ישנה חריגה מהוראות החוק, ניתן סרוב לבקשה לרישיון. במקרים שוליים לדוגמא: האם להתספק בצביעת קירות עסק משונה קודמת או לדרוש צביעה מחדש? או במקרים בהם חסרים מספר אריחי חרסינה, מסתפקים ברישום תנאי. כמעט בכל יום עבודה מתיעף הרופא האזורי עם מנהל המחלקה בדילמות הקשורות לאישור/ דחיית הבקשה."

ביקורות בעסקים

76. הפיקוח הוטרנירי בתחומי הרשות המקומית מתחלק בין ארבעה אזורי פיקוח: יפו, מרכז (הכרמל), מזרח (התקווה) וצפון-מרכז.

77. הפיקוח והבקרה כוללים: ביקורת ופיקוח בעסקים, ביקורות בשווקים, בתי קירור (במיוחד דגים), מפעלי מוצרי מזון שונים מהחי, נקודות שיווק ישיר לציבור הצרכנים.

78. נוהל "חלוקת אחריות בין המרחבים למחלקה הוטרנירית בשילוב התברואנים" מתאריך 1 בנובמבר, 2007 קובע כי באחריות רופא וטרניר לבצע בדיקה באטליז, בדיקת בשר, עופות, דגים, בעלי חיים ימיים או חלקיהם, איסופם, פירוקם, עיבודם, אריזתם, אחסונם וגירומם, זאת בהתאם לסעיפים 4.7 ג', 4.3, 4.4 א'-ו' לצו רישוי עסקים.

79. במסגרת הביקורת נבחנים על ידי הרופא הוטרניר: פעילות העסק, עמידה בתנאים תברואתיים/וטרנירים נדרשים, בחינה כי הבשר שנתקבל מקורו בספק שעבר בדיקה טרם שיווק. במידה ואותרו ליקויים בפעילות העסק, הרופא מודיע לבעל העסק כי עליו לתקן הליקויים.

80. בסיום הביקורת נערך דוח ביקורת וטרנירית בעסק, המרכז ממצאי הביקורת והערות לתיקון ליקויים במידה ואותרו. סיכום הממצאים מוזן למערכת אכיפת חוק על ידי הרופא, לצורך מעקב ותיעוד פעילות העסק. הביקורת מהווה למעשה בחינה של עמידת העסק בתנאי רישיון העסק ובהתאם לתוצאותיהם נקבעות הסנקציות בגין הפרת הרישיון.

81. מבדיקת הביקורת עולה כי תוכנית הפיקוח בכל אזור נקבעת באופן עצמאי לאותו יום לפי שיקול דעתו של הרופא הוטרנירי האחראי על האזור. לצורך קביעת תוכנית הביקורת בעסקים, בוצע ריכוז של העסקים הנבדקים בקובץ אקסל יעודי (להלן-"קובץ העסקים") שהוכן על ידי הרופאים במחלקה, לכל אזור פיקוח.

82. קובץ העסקים מחולק לגיליונות כדלקמן: מרכולים, דגים, הכרמל (שוק הכרמל), אטליזים וחנויות בעלי חיים. כל גיליון מכיל את רשימת העסקים, תאריך פתיחת העסק, כתובת העסק, פרטי הבעלים, ותיק רישוי. לשאלת הביקורת כיצד הוכן הקובץ וכיצד נקבע בסיס הנתונים של העסקים בקובץ נמסר כי רשימת העסקים הוכנה על ידי רופאי המחלקה, בהתאם לביקורות בשטח, תצפיות עסקים בשטח, כתבות עיתונות מהם מאותרים עסקים חדשים.
- מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: **“בסיס הנתונים של העסקים הוטרניריים בעיר הינו הסמורי (נאסף במשך למעלה משלושים שנה) רוב העסקים קבועים במקומם שנים רבות ועוברים מאב לבן.”**
83. הביקורת מצאה כי קיימת בעיה בהעברת נתונים ומידע רלוונטי בין רופאי המחלקה, שכן משיחה עם הרופאים המבצעים ביקורת בשטח עולה כי הם אינם מקבלים מהרופאה האחראית על בדיקות רישוי עסקים עדכון על עסקים חדשים שנפתחים שהגישו בקשה לרישיון עסק.
- מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 12 בדצמבר, 2011 כי: **“בעקבות הערת הביקורת לאור הערת הביקורת כל הנתונים החדשים מועברים לידיעת הרופאים הרלוונטיים ובנוסף, המידע מוצג במערכות אכיפת חוק ורישוי עסקים.”**
84. הביקורת מציינת כי קובץ העסקים המכיל את רשימת העסקים אינו מקושר למערכת רישוי עסקים, ואינו תואם רשימת העסקים הקיימת ברישוי עסקים ופירוט עסקים חדשים שהגישו בקשות לרישוי עסקים.
85. משיחה שקיימה הביקורת עם רופאי המחלקה, נמסר כי קיימת בעיה להפיק נתוני העסקים לביקורת ממערכת רישוי עסקים. הרשאות הגישה של הרופאים למערכת רישוי עסקים מוגבלות, כך שאינם יכולים לבצע חיפוש על פי מהות העסק במערכת. כמו כן, מהויות העסקים הקבועות במערכת אינן תואמות את הגדרת מהות העסק על פי השירות הוטרנינארי. בנוסף, הביקורת מצאה כי הרופאים אינם בקיאים באופן השימוש במערכת רישוי עסקים ובמערכת אכיפת החוק ואינם מודעים לאפשרויות הפקת הנתונים מהמערכות השונות במלואן.
- מנהל אגף רישוי עסקים מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 13 בנובמבר, 2011 כי: **“המידע שנמסר למבקר לא מדויק. מערכת רישוי עסקים יודעת להוציא נתוני עסקים על פי סוג סוגם בצו רישוי עסקים ועל פי תיחום של רחוב או מספר רחובות.”**
86. תדירות הביקורת בעסק הינה בהתאם לסוג העסק. לדברי מנהל המחלקה, יש לבצע ביקורת בעסקים מדי חצי שנה, למעט עסקים המוכרים מזון לבעלי חיים בהם מבוצעת ביקורת מדי שנה.

87. לצורך קביעת תוכנית הביקורת בעסקים, מכיל קובץ האקסל עמודה המציגה את תאריך הביקורת האחרונה שבוצעה בעסק. בעמודה זו הוגדרה פונקציה של "עיצוב מותנה", כך שבמידה ועברה התקופה הנדרשת לביקורת חוזרת בעסק, השדה מסומן בצבע אדום באופן אוטומטי, כתזכורת שיש לבצע ביקורת בעסק.

88. להלן פירוט הביקורות שנערכו על ידי הרופאים הוטרניריים, לשנים 2009-2010, כפי שהועברו בדוח על הפעילות על ידי המחלקה:

2010		2009		המקום
ממצאי ביקורת בכתב	ביקורים	ממצאי ביקורת בכתב	ביקורים	
117	355	129	534	בתי קירור
3	3	4	8	מפעלים לפירוק בשר
877	1,764	854	1,668	אטלזים
53	145	50	116	חנויות לממכר דגים
9	11	8	15	חנויות לממכר מזון לבע"ח
1,059	2,278	1,045	2,341	סה"כ

89. מבדיקת הביקורת עולה כי קיימים עסקים רבים בהם לא התקיימו ביקורות כנדרש, בטווח של חצי שנה. מבדיקה מדגמית של קובץ "עסקים צפון ומרכז" שהועבר לביקורת בתאריך 28 ביוני, 2011 המרכז ביקורת רופאים בעסקים באזורים המפורטים, אותרו הממצאים הבאים:

- א. ב- 17 מתוך 74 מרכולים, המהווים כ- 23%, לא בוצעה ביקורת בטווח של חצי שנה.
- ב. ב- 1 מתוך 8 חנויות דגים, המהווה כ- 12.5%, לא בוצעה ביקורת במהלך החצי שנה האחרונה.
- ג. ב- 23 מתוך 74 עסקים בכרמל, המהווים כ- 31%, לא בוצעה ביקורת במהלך חצי השנה האחרונה.
- ד. ב- 5 מתוך 43 אטלזים המהווים כ- 11.6%, לא בוצעה ביקורת במהלך חצי השנה האחרונה.

מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "המערכת הממוחשבת פותחה באופן עצמאי ואמורה לתת פתרון לנתונים שמעלה הביקורת לגבי תדירות הביקורות בעסקים. בשווקים "הכרמל ו- התקווה" מתבצעות ביקורות רצופות מספר פעמים בשבוע, הממוקדות לעיתים במפגשים רבים בעסק, ללא שניתן לכך ביטוי סטטיסטי (לא נערך דוח ביקורת מובנה) כפי שתארה הביקורת בסעיף 100."

90. הביקורת ערכה השוואה בין כמות הביקורת לשנת 2009 המופיעה במערכת אכיפת חוק, לבין כמות הביקורות בדוח על הפעילות של המחלקה. מבדיקת הביקורת אותרו 861 ביקורות מסוג "תברואתית/וטרינרית" במערכת, זאת בניגוד ל- 1,045 ביקורות שדווחו על ידי רופאי המחלקה בדוח הפעילות.

91. הביקורת קיבלה לידה דוחות פעילות הרופאים הווטרינרים לשנים 2009-2010 (דוח הפעילות אישי לכל רופא ומציג היקף וסוג הפעילות שבוצעה על ידי הרופא).

92. הביקורת בחנה מדגמית דוחות פעילות של שניים מרופאי המחלקה, מבדיקת הביקורת עולה כי חל קיטון בכמות הביקורות בעסקים שנערכה על ידי הרופאים בשנת 2010, זאת למרות שלא נראה גידול בשאר תחומי הפעילות של הרופאים. להלן ריכוז הביקורות:

2010		2009		
רופא ב'	רופא א'	רופא ב'	רופא א'	
1,501	1,685	2,085	2,085	כמות ביקורת שווקים
486	528	740	740	כמות ביקורות כתובות שווקים

93. קיימות מספר סנקציות לטיפול בעסק אשר נמצאו בו ליקויים במסגרת הביקורת, כדלהלן:

א. מתן אזהרה ראשונה לבעל העסק לתיקון הליקויים, תוך מסגרת זמן קצובה.

ב. בקשה לשלילת רישיון:

(1) במידה ואתרו ליקויים תברואתיים בעסק, בסמכות המחלקה לפעול לביטול הרישיון של העסק.

(2) היה ובעל העסק לא תיקן את הליקויים מעביר הרופא הוטרינרי המלצה לביטול רישיון העסק למנהל המחלקה. מנהל המחלקה מוציא בקשת ביטול הרישיון לאגף רישוי עסקים לרבות הסיבות וממצאי הביקורות.

(3) בעל העסק יוזמן לשימוע תוך 60 ימים. בשימוע יוחלט על אזהרה וביקורת חוזרת. במידה וימצא כי בעל העסק לא תיקן הליקוי, יוחלט על שלילת הרישיון.

ג. הליכי אישום פלילי:

(1) במקרה בו אותרה סחורה שאינה ראויה למאכל/סחורה פגומה, בסמכות הרופא הוטרינרי לבצע תפיסה/השמדה של הבשר.

(2) במקביל ננקטים כנגד בעל העסק הליכי אישום פליליים.

94. הביקורת התלווה לביקורות בעסקים עם רופאי המחלקה, במהלך הביקורות אותרו עסקים בהם נמצאו ליקויים כדוגמת: מטבח לא נקי, תעלות ביוב מלאות לכלוך, תיבול של עופות ללא הזמנות מיידיות, קיום בשר טחון במקררים וכיו"ב.
95. רופא המחלקה הציג בפני בעל העסק את הליקויים. בסיום הביקורת נערך דוח ביקורת וטרינרי המפרט הליקויים שאותרו בעסק. בעל העסק חתם על גבי הדוח ונדרש לתקן הליקויים במידי/תוך מספר ימים (בהתאם לחומרת/מהות הליקוי).
96. מבדיקת הביקורת עולה כי הרופאים אינם מבצעים ביקורת המשך בעסק לבדיקת תיקון הליקויים על ידי בית העסק, למעט במקרים חריגים בהם אותרו ליקויים מהותיים.
97. הביקורת מצאה כי הרופאים מעדכנים במערכת אכיפת החוק "ביקורת מתוכננת" לצורך מעקב ותיקון ליקויים בתאריך מסוים, כאשר בפועל אינם עורכים ביקורת על פי התאריכים המתוכננים. מנהל המחלקה הווטרינרית מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: **"לא ברורה הערת הביקורת, בכל מקרה שמדובר במקרים אקוטיים מתבצעת הביקורת בדיוק בזמן. ברור שריבוי המטלות ודברים בלתי צפויים שהם שגרת העבודה המגוונת של הרופאים יכול לשבש תכנון."**
- תגובת הביקורת:** תיקון ובקרת ליקויים נדרשים גם במקרים שאינם אקוטיים. התחייבות הרופאים בפני בעלי העסקים כי יגיעו לביקורת ללא ביצוע הביקורת בפועל, יש בה כדי לפגוע ברצינות הביקורת, וההרתעה הצפויה ממנה, מצד בעלי העסקים.
98. מבדיקת הביקורת נתוני "ביקורות מתוכננות" במערכת אכיפת החוק אותרו 488 ביקורות וטרינריות מתוכננות בשנת 2009, ו- 671 ביקורות מתוכננות בשנת 2010, שלא בוצעו במועד המתוכנן המופיע במערכת.
99. משיחה שקיימה הביקורת עם רופאי המחלקה נמסר כי אין באפשרותם לבצע ביקורות המשך בעסקים לצורך מעקב ותיקון ליקויים בתדירות הנדרשת, בשל מצוקת זמן וחוסר בכח אדם.
100. ביקורת בשווקים: במסגרת פעילותם מבצעים הרופאים ביקורת בשווקי המזון ברחבי העיר. הביקורת בשווקים נחלקת ל-2 סוגים:
- א. ביקורת רגילה בעסקים בשווקים. (זהה לביקורת בעסקים)
- ב. ביקורת בוקר כללית בשווקים, במהלכה מסיירים הרופאים בשוק ונותנים הערות לעסקים שונים, בודקים פריקה והובלה של מזון. במקרים אלו לא נערך סיכום ביקורת, למעט אם בוצעה תפיסה/השמדה של מזון. במקרה כזה הרופא ממלא דוח המציין את הכמויות שנתפסו/הושמדו וסיבת התפיסה/השמדה.

101. הביקורת התלוותה לרופאי המחלקה ליום ביקורת בשווקים, במהלך הביקורת נערך סיור בעסקים ובדיקה של רכבי קירור שהגיעו לשוק: האם הרכב עבר בדיקות טרם שיווק (בהתאם לדרישה), האם יש תעודות משלוח חתומות למוצרים, אישור הובלה לסוג המוצר המובל ואופן פריקת המוצרים לבתי העסק.
102. במסגרת הביקורת איתרו רופאי המחלקה רכב קירור של בית מטבחים ד. בע"מ, שהוביל רבעים (רבעי פרה) ובשר קפוא מפורק, ללא שעבר בדיקות טרם שיווק.
103. לשאלת הביקורת נמסר כי בית מטבחים יכול להוביל רבעים ללא בדיקת טרם שיווק, אך בשר קפוא מפורק יש להעביר בדיקה. רופאי המחלקה ביקשו לקבל תעודה וטרינרית לבשר הקפוא, ואף יצרו קשר עם הוטרנר האחראי על בית המטבחים. לאחר שנמצא כי הבשר לא עבר בדיקה וטרינרית (טרם שיווק) כנדרש ובהתייעצות עם מנהל המחלקה הוחלט להשמיד הבשר.
104. מתצפית הביקורת בפעילות הרופאים בשוק, עולים הממצאים הבאים:
- הביקורת בשווקים מבוצעת על ידי צוות של 2 רופאים וטרינרים. משיחה שקיימה הביקורת עם רופאי המחלקה נמסר כי לאור לקחי העבר, הביקורת מבוצעת בזוגות בכדי שיוכלו להתמודד טוב יותר במקרים של התנגדות לפעילותם מצד בעלי העסקים, הסלמת הרוחות במקרים בהם נדרשו הרופאים להשמיד סחורה/לתת דוחות לבעלי עסקים.
 - קיימת מתיחות מתמדת בין בעלי העסקים המעוניינים לקבל את הסחורה המגיעה לשוק באופן מידי, לבין רופאי המחלקה המעוניינים לבדוק את טיבה של הסחורה (ובכך מעכבים את אספקת הסחורה לבית העסק) ואף עלולים להשמידה/להחרימה בעקבות בדיקתם ולפגוע בכך בפרנסתם של בעלי העסקים.
 - בניגוד לביקורת ממוקדת בעסקים, הביקורת בשווקים הינה דינמית, הרופאים עוברים בין העסקים השונים סוקרים בעין מבחוץ את העסק ונותנים הערות בשטח לביצוע תיקונים במקום.
 - אזור השוק בו פורקים רכבי הקירור משמש לעסקים ומגורים כאחד, בהרבה מקרים הופנו תלונות מתושבי השכונה לרופאים הוטרנרים בשטח כי משאיות הקירור הפורקות במקום מרעישות ומהוות מטרד לתושבי הסביבה.
 - המוצרים הנתפסים מושמדים בדחסנית אשפה של אגף תברואה הנמצאת בשוק, משיחה עם הרופאים נמסר כי מדובר בהשמדה חלקית, שכן קיימת אפשרות להוציא את המוצרים שנדחסו ולהשתמש בהם. לשאלת הביקורת מדוע אינם פונים לאגף תברואה שיאסוף המוצרים ויעבירם להשמדה, נמסר כי האמור אורך זמן רב ובהרבה מקרים עובדי התברואה אינם מוכנים להגיע למקום לאסוף המוצרים שנתפסו.

מנהל המחלקה הווטרינרית מסר בהתייחסותו לטיטות הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "ההנחיות הן חד משמעיות, השמדה מוחלטת בנוכחות הרופא וברוב המקרים בנוכחות בעל הסחורה (אם לא ברח). לכל הרופאים יש תמיד חשש טבעי, גם למנוסים ביותר, שבעלי הסחורה יעשו הכל על מנת להצילה. מכאן כנראה אמירת הרופא לביקורת במהלך ההשמדה המתוארת השוק הכרמל שהנו אזור מועד לפורענות, כפי שמתארת הביקורת בסעיף 104. אכן זמן המתנה ארוך השפיע על שיקול דעת הרופא בהמנעות מהזמנת משאית אשפה כפי שמציינת הביקורת שגה. מבדיקה מול הרופאים שהששתפו בהשמדה המתוארת, עולה כי הרופאים בחרו לרכוש חומר חיטוי ואתו פיגלו את הבשר, לכן לא היה צורך במשאית אשפה לחמישים קילו בשר."

ניתוחים - חדר ניתוח בהורקנוס

105. העירייה פועלת באמצעות סירוסים ועיקורים בכדי לווסת את אוכלוסיית החתולים, זאת לאור פסיקת בג"צ משנת 1998 המונעת המתה של חתולים מסיבות שאינן סיכון ממשי לחיי אדם. במסגרת פעילותם מבצעים הרופאים הווטרינרים ניתוחי עיקור/סירוס של חתולים.

106. מבדיקת הביקורת עולה כי בשנים 2009 ו-2010 בוצעו 1,343 ו-2,083 ניתוחי עיקור/סירוס של חתולים בהתאמה. הביקורת מצאה כי בשנת 2009 הוקדשו כ-170 ימי עבודה של רופאי המחלקה לצורך ביצוע ניתוחי עיקור/סירוס של חתולים.

107. בנוסף, מסייעים הרופאים הווטרינרים לניתוחים של חתולים פצועים/במצוקה המתקבלים במקלט העירוני. מבדיקת הביקורת עולה כי המחלקה מנהלת רישום מרוכז של הטיפול בבע"ח במצוקה וכי אין הפרדה בין הניתוחים שבוצעו בבעלי חיים פצועים/במצוקה במקלט העירוני לאלו שבוצעו על ידי הרופאים הווטרינרים בחדר הניתוח בהורקנוס.

מנהל המחלקה הווטרינרית מסר בהתייחסותו לטיטות הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "הרוב הגדול כ-99% מהחתולים המגיעים לחדר הניתוח הינם חתולים שעוקרו וסורסו לאחר שנאספו לבקשת תושבים מסביבת מגוריהם. כל חתול/ה נרשם הכתובת ממנו הובא, מינו, שם המנתח, צבעו ואם יש הערות מיוחדות על מצבו ואו מהלך הניתוח. במקרים נדירים מגיעים חתולים לביצוע פרוצדורות קלות בדרך כלל המחייבות הרדמת החתול הנבדק. המקרים נרשמים בכל מקרה ביומן הטיפולים במקלט ממנו הובאו."

בדיקות מעבדה

108. כחלק מתפקידם מבצעים הרופאים הווטרינרים בדיקות כימיות ובקטריוולוגיות של דגים מוקפאים מייבוא. הבדיקות נערכות במכון הווטרינרי בבית-דגן או במעבדה מאושרת ע"י משרד הבריאות בנס ציונה וכוללות הבאים:

א. בדיקות מיקרוביולוגיות למציאת נוכחות של סוגי חיידקים ובקטריות כגון: סלמונלה, קוליפורמים, ליסטריה וכו'.

ב. בדיקה אורגנולפטיות: צבע, ריח, מישוש, טעם.

ג. היסטמין: חומר לוואי בתהליך של פירוק החלבונים, בפרט בדגים, וזאת בהתחשב בעובדה כי היווצרות החומר גורמת סכנה לצרכנים הרגישים לאלרגיות.

ד. בדיקת רמת חנקן נדיף: TVBN המעיד על הטיב והאיכות הנדרשים.

109. להלן כימות הבדיקות הבקטריוולוגיות שנערכו בשנים 2009-2010:

2010	2009	סוג הבדיקה
0	45	מיקרוביולוגית
36	120	אורגנולפטית
2		היסטמין
60	156	TVBN
30	18	שונות
128	174	סה"כ

תברואנים

110. משיחה שקיימה הביקורת עם מנהל המחלקה עולה כי בשנת 2006 בוצע רה-ארגון באגף הפיקוח, בעקבותיו נתקבלה החלטה להעביר למחלקה הווטרינרית את 5 התברואנים של אגף הפיקוח. הביקורת מציינת כי העברת התברואנים בוצעה למרות העובדה שמרבית מהפעילויות בהם עוסקים התברואנים אינן קשורות במהותן לתחומי הטיפול של המחלקה.

מנהל המחלקה הווטרינרית מסר בהתייחסותו לטיטוט הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: "הרעיון שעמד מאחורי העברת התברואנים היה לרכז אותם ביחידה אחת תחת ניהול אחד שיבנה שיטה, יקבע נוהלי עבודה אחידים, יקבע ממשקים מול משרד הבריאות ואנף רישוי עסקים. אכן כיום משהושלמה המשימה מסכים מנהל המחלקה הווטרינרית שחשוב להעביר את היחידה תחת גורם מקצועי שיהל את העבודה היוזימית של התברואנים וינחה אותם מקרוב."

111. נכון למועד הביקורת המחלקה פועלת בתקן חסר ומונה 4 תברואנים, בעקבות פרישה של אחד התברואנים לפני כחצי שנה.

ביקורת תברואתית בעסק

112. בדיון עבודה שנערך בתאריך 23 בפברואר, 2006, בין העירייה לבין נציגי לשכת הבריאות

המחוזית, נקבעו הנושאים שירוכזו על ידי התברואנים במסגרת תפקידם, כדלהלן:

א. אירועים חד פעמיים וירידי מזון: בדיקת ישום תנאי רישום (בדיקה של כ- 60 אירועים בשנה).

ב. מזנוני בתי ספר: פיקוח ורישוי (כ- 50 בדיקות בשנה).

ג. עסקים טעוני רישוי: מספרות, מזנונים, עסקי שיווק - ביקורות תברואיות עבור משרד הבריאות (כ- 100 בקשות בשנה).

ד. בדיקת עמידה בתנאים של עסקי מזון.

ה. עסקי מזון הפתוחים בערב בלבד.

113. בתאריך 21 באפריל, 2010 נערכה ישיבה נוספת במשרד מהנדסת המחוז לבריאות הסביבה בו

נדונה תוכנית העבודה לתברואנים, ונקבע כדלהלן:

א. ביקורות מערך ההזנה בגני ילדים ובתי ספר יסודיים ותיכונים.

ב. בדיקה טרם שיווק של המזון המוכנס למטבחים על ידי רופא וטרינרי.

ג. התניית בחירת הספקים המצוידים ברישיון יצרן של משרד הבריאות ובדיקות טרם שיווק של המזון המגיע למוסדות החינוך.

ד. טיפול בעסקים טעוני רישוי לטיפול לא רפואי לגוף האדם על פי צווי רישוי עסקים ובתי אוכל אחר.

ה. מעקב אחר ביצוע דרישות שעלו בבדיקות יזומות של משרד הבריאות, עפ"י בקשת לשכת הבריאות ת"א.

ו. אירועים חד פעמיים בהם מתקיימת מכירת מזון.

ז. בתי אוכל (פאבים) הפועלים בשעות אחה"צ והערב.

114. נוהל חלוקת אחריות בין המרחבים לבין המחלקה הווטרינרית בשילוב התברואנים, מתאריך 1

בנובמבר, 2007, (להלן - "נוהל חלוקת אחריות") קובע את סוג בתי העסק שיבוקרו על ידי תברואני המחלקה, כדלהלן:

- א. בית קפה, למעט מסעדה. (סעיף 4.2 א' לצו רישוי עסקים).
- ב. בתי אוכל: מקום הכנה או הגשת מזון לצריכה במקום או מחוצה לו, מזנונים לרבות מזנון מצומצם, מזנון בורקס, מזנון פלאפל ומזנון להכנת פיצה. (סעיף 4.2 ב' לצו רישוי עסקים).
- ג. יריד מזון, אירועים חד פעמיים: יריד או תערוכה שלא במבנה קבע, לרבות ירידים שבהם נמכר מזון ארוז ו/או פרטי מזון לא מורכבים. (סעיף 7.7 ז' לצו רישוי עסקים).
- ד. מזנונים והסעדה בבתי-ספר: מזון ומרכיביו לרבות משקאות וחומרי גלם, הובלתו, הפצתו או חלוקתו, הסעדה - קייטרינג. (סעיפים 4.2 ב', 4.6 ד', 4.6 ה' לצו רישוי עסקים).
- ה. קיוסקים. (סעיף 4.7 א' לצו רישוי עסקים).
- ו. מספרות. (סעיף 1.4 ב' לצו רישוי עסקים).
- ז. מקומות העוסקים בטיפול לא רפואי בגוף האדם: כתובות קעקוע - מקום לעשייתו, ניקוב חורים בגוף האדם לצורך ענידת תכשיטים. (סעיפים 1.4 ג', 1.4 ו' לצו רישוי עסקים).
115. הביקורת מציינת כי מרבית תחומי האחריות המוגדרים לתברואני המחלקה, אינם קשורים לפעילות ומהות המחלקה הווטרिनרית ומשכך לא ברור מדוע קיים שיוך מקצועי/ניהולי של התברואנים למחלקה הווטרिनרית.
- אגף ארגון ותקינה מסר בהתייחסותו לסעיפים 110-115 לטיוטת הממצאים בתאריך 4 באוקטובר, 2011 כי: "אגף ארגון ותקינה המליץ בשיתוף עם אגף הפיקוח שמשרות התברואנים יהיו כפופים למנהל מחלקה הווטרिनרית.

א. הסיבות לכך להחלטה הם:

הכנת תוכנית עבודה לתברואנים

מנהל המחלקה אחראי להכנת תוכנית עבודה לעובדי היחידה לרבות לתברואנים

בתחום בריאות הציבור.

עיקרי תחומים האחריות של התברואנים:

- בתי קפה
- בתי אוכל
- מזנונים ומסעדות בבתי ספר
- יריד מזון/אירועים חד פעמי
- הזנה בגני ילדים, מועדוניות, משפחתונים, ופנימיות יום
- קיוסק
- מספרות
- קעקועים, פירסינג, מכוני יופי

- אספנים כפייתיים

- עסקי מזון שנפתחים ע"י פליטים ועובדים זרים

משימות אלו הועברו בדוח לאגף ארגון ותקינה במסגרת וועדת שדרוגים לשנת 2008 של התברואנים.

ב. הנחיות תפעוליות ומקצועיות

מנהל המחלקה אחראי למתן הנחיות תפעוליות ומקצועיות לתברואנים לביצוע העבודה בתחומים שפורטו לעיל כגון הנחיות משרד הבריאות, נוהלי עבודה, תדירות הביקורות ועוד.

ג. ניתוח עיסוק

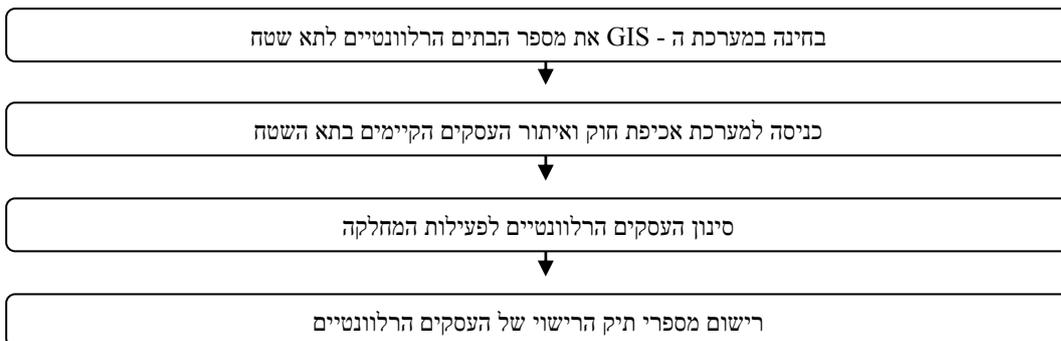
תחומי אחריות של התברואן לתת מענה בתחום הבריאות לרבות בדיקות מול בתי העסק שאכן עומדים בדרישות, בתנאים ובחוקים של משרד הבריאות. עיקרי התפקיד: עריכת ביקורות בכל עסקי המזון בעיר, ביצוע בקרה ומעקב, העברת נתונים לאגף רישוי עסקים, שיתוף פעולה עם גורמי חוק/פנים [משרד הבריאות, רישוי עסקים וכד.].

הנושא ייבחן בשנית במסגרת בחינה ארגונית במחלקה הוטרינרית במהלך שנת 2012.

116. בהתאם לנוהל חלוקת אחריות, על מנהל המחלקה או מי מטעמו להנפיק דוח עסקים לטיפול תברואני המחלקה. עוד קובע הנוהל כי באחריות התברואן לבצע ביקורת בכל בית עסק, מדי שנה וחצי.

117. משיחה שקיימה הביקורת עם תברואני המחלקה עולה כי תוכנית העבודה אינה נקבעת על ידי מנהל המחלקה כנדרש בנוהל, וכי ההחלטה על העסקים הנבדקים נתונה לשיקולו של התברואן האחראי במרחב. הביקורת מבוצעת לפי טאי שטח שהוגדרו על ידי אגף הפיקוח.

118. בנוסף, מבדיקת הביקורת עולה כי מערכת רישוי עסקים אינה מאפשרת סינון של העסקים הנדרשים לפי מהות העסק, דבר הגורר אובדן זמן יקר של התברואנים בהכנה של רשימת העסקים המיועדים לביקורת. להלן הליך העבודה המבוצע בעת הכנת תוכנית ביקורות לתא שטח, כפי שנמסר על ידי תברואן המחלקה:

119. עוד קובע הנוהל כי באחריות התברואן לבצע ביקורת בכל בית עסק, מדי שנה וחצי. במסגרת הבדיקה על התברואן לבדוק הבאים:
- א. עמידת העסק בתנאי הרישיון.
 - ב. התאמת פעילות העסק למהות הרישיון.
 - ג. ביצוע בדיקה תברואתית.
120. מבדיקת הביקורת עולה כי תברואני המחלקה אכן מבצעים הביקורת בהתאם לקבוע בנוהל. במידה ואותרו ליקויים במהלך הביקורת, התברואן משאיר דוח התראה/דרישה לבעל העסק ומחתיים אותו על קבלת הדוח.
121. ממצאי הביקורת מוזנים למערכת אכיפת החוק. בכל מקרה בו אותרו ליקויים בפעילות העסק מועבר עדכון במייל למנהל המחלקה. במקביל, כל שינוי במהות העסק או אי עמידה בתנאי הרישיון מועבר לידיעת אגף רישוי עסקים, להליך שימוע לקראת ביטול הרישיון.
122. בשיחה עם תברואן המחלקה נמסר כי במקביל להעברת הדיווח לאגף רישוי עסקים, מבוצע "תיוק" של המייל לצורך מעקב ובחינת הטיפול בעסק על ידי רישוי עסקים, לרבות הזמנת בעל העסק לשימוע. לאחר חצי שנה מבצע התברואן בדיקה האם העסק טופל על ידי אגף רישוי עסקים ובעל העסק הוזמן לשימוע. במידה והעסק לא טופל, התברואן מעביר תזכורת למנהל המחלקה לצורך בדיקת הנושא מול אגף רישוי עסקים.
123. משיחה שקיימה הביקורת עם תברואן המחלקה נמסר כי בהרבה מהביקורת בשטח נמצא כי עסקים הרשומים כפעילים במערכת רישוי עסקים "חוסלו", היינו לא קיימים/פעילים יותר.

מנהל אגף רישוי עסקים מסר בהתייחסותו לטיוטת הממצאים בתאריך 13 בנובמבר, 2011 כי: "הנוהל של איחור עסקים לא פעילים חשוב ביותר לטיוב מערכת רישוי עסקים והוא משתלב בדיווחי שאר גורמי הרישוי על עסקים שנסגרו. ניתן היה לצמצם התופעה אם היה קישור לעסקים שנסגרו ממערכת מחו"ג לרישוי עסקים."

124. ממדגם שערכה הביקורת של נתוני ביקורות תברואנים לשנת 2010 אותרו הבאים:

- א. מביקורת בתא שטח 11 עולה כי מתוך 224 עסקים שבוקרו, 119 עסקים סגורים למרות שהופיעו כפעילים בתוכנת רישוי עסקים.
- ב. מביקורת בתא שטח 12 עולה כי מתוך 196 עסקים שבוקרו, 96 עסקים סגורים למרות שהופיעו כפעילים בתוכנת רישוי עסקים.
- ג. מביקורת בתא שטח 13 עולה כי מתוך 1,588 עסקים שבוקרו, 1,222 עסקים סגורים למרות שהופיעו כפעילים בתוכנת רישוי עסקים.
- ד. מביקורת בתא שטח 14 עולה כי מתוך 313 עסקים שבוקרו, 207 עסקים סגורים למרות שהופיעו כפעילים בתוכנת רישוי עסקים.
- ה. מביקורת בתא שטח 15 עולה כי מתוך 60 עסקים שבוקרו, 33 עסקים סגורים למרות שהופיעו כפעילים בתוכנת רישוי עסקים.
- ו. מביקורת בתא שטח 16 עולה כי מתוך 161 עסקים שבוקרו, 83 עסקים סגורים למרות שהופיעו כפעילים בתוכנת רישוי עסקים.

אירועים חד פעמיים וירידי מזון

125. מסמך משרד הבריאות מתאריך 10 באוגוסט 2005, דן בתנאי תברואה נאותים לאירועים וירידים וקובע כי תנאי התברואה יחולקו ל- 2 קטגוריות:

- א. תנאי תברואה נאותים לירידים ואירועים/ירידים תחת כיפת השמיים עם/בלי מכירה/הכנה/הגשה של מזון.
- ב. תנאי תברואה נאותים לאירועים/ירידים עם/בלי מכירה/הכנה/הגשה של מזון בתוך מבנים.

126. במסגרת תפקידם עורכים התברואנים ביקורות באירועים חד פעמיים/ירידי מזון. הדיווח על האירועים מועבר למחלקה במייל מאגף רישוי עסקים.

127. משיחה שקיימה הביקורת עם מנהל המחלקה נמסר כי בחלק גדול מהמקרים הדיווח על האירוע מועבר למחלקה בסמוך לאירוע/ביום האירוע, זאת למרות העובדה שאגף רישוי עסקים מודע לאירוע ומאשרו זמן רב קודם לכן. כך לדוגמה, אירוע שנערך במרכז פרס:

- א. האירוע נערך בין התאריכים: 15-16 במאי 2011.
- ב. בתאריך 12 במאי, 2011 ניתן אישור רישוי עסקים לאירוע.
- ג. הדיווח על האירוע הועבר למחלקה רק ביום האירוע, זאת למרות שמדובר באירוע שדרש פיקוח של המחלקה.
128. משיחה עם תברואן המחלקה נמסר כי קיימים מספר קשיים בביצוע ביקורת באירועים/ירידי מזון:
- א. כמות הקהל והיקף הנוכחים הגבוה באירועים מסוג זה, מקשה על התברואנים באיתור בעל העסק ופנייה אליו במהלך האירוע.
- ב. התברואן אינו בעל סמכות להפסיק את פעילות העסק/להשמיד/ לתפוס המזון. בסמכותו רק להשאיר התראה/דרישה לבעל העסק ולהכין טופס למחלקה המשפטית לצורך הגשת כתב אישום.
129. לשאלת הביקורת מדוע לא מבוצעת פנייה לרופאים הווטרינריים במחלקה, שכן בסמכותם לתפוס/להשמיד את המזון, נמסר כי מרבית הירידיים/אירועים נערכים בשעות הערב, שעות בהן רופאי המחלקה אינם זמינים. יחד עם זאת, משיחה שערכה הביקורת עם מנהל המחלקה נמסר כי בכל יום מוצב רופא ווטרינר כונן במחלקה, אליו ניתן לפנות במידת הצורך.

טיפול ב"אספנים כפייתיים"

130. על פי החוק בעל נכס או מחזיק בנכס חייב להחזיק את הנכס באופן שלא יתקיים בו מפגע, על אחת כמה וכמה מפגע המהווה סכנה למחזיקים בו או לציבור.
131. סעיף 2 לחוק עזר לת"א - יפו (שמירת הסדר והניקיון), התש"ם-1980, (להלן-"חוק העזר") קובע כי מי שהוא בעל נכס או מחזיק בו חייב להחזיק נכס באופן שלא יתקיים בו גרימת מפגע.
132. פקודת בריאות העם מס' 40 לש' 1940, מגדירה מפגע כ: "כל מקום או חלק הימנו שמבנהו או מצבו או אופן שימושו מזיקים לבריאות או מסכנים את הבריאות."
133. סעיף 242 לפקודת העיריות, נוסח חדש קובע כי :
- "(1) בעניין תברואה, בריאות הציבור ונוחותו, תעשה העירייה פעולות אלה:
- תנקוט אמצעים להסרת כל מטרד או למניעתו ותדאג לבידיקות שמטרתן לברר מה הם המטרדים הקיימים.
- ...
- (7) תמנע הצטברות של סחי ואשפה במקום ציבורי או פרטי במידה המהווה סכנה לבריאות הציבור ותנקוט אמצעים להסרת כל מטרד ציבורי הנובע מבור -שופכין או נקז, בין פרטיים ובין ציבוריים, או מכל מקור אחר;

...

(10) תורה בדבר בדיקת בתים ובנינים כדי לברר את מצב הנקיון שלהם או לענין אחר ובדבר אמצעים להשמדת עכברושים, עכברים ושאר שרצים."

134. סעיף 249 (19) לפקודת העיריות עוסק בסמכויות העירייה וקובע כי בסמכות העירייה להיכנס לכל בית או בניין, שיש חשד סביר שהם בלתי-סניטריים, כדי לברר את מצב הנקיון בהם או לצורך אחר, ולהוציא צו למחזיק בהם שבו יידרש לנקוט את האמצעים המפורטים בצו.

135. סעיף 5 לחוק העזר קובע כי:

"א) המפקח רשאי בהודעה בכתב לדרוש מכל אדם החייב לסלק מפגע לפי הוראות חוק עזר זה, לסלק את המפגע, וכן רשאי הוא לדרוש מאותו אדם לבצע כל עבודות הנחוצות לשם סילוק המפגע ולמניעת הישנותו בהתאם לפרטים, לתנאים ולמועדים הקבועים בהודעה.
ב) החייב בסילוק מפגע שנמסרה לו הודעה כאמור חייב למלא אחריה."

136. סעיף 62 לחוק העזר קובע כי: "ראש העירייה או המפקח רשאי להיכנס בכל עת סבירה לנכס או לכל מקום אחר בתחום העירייה, כדי לבדוק או לבקר את הנכס או מתקן תברואה שבו, לעשות ולבצע כל הדרוש כדי לברר אם קוימו הוראות חוק עזר זה ולנקוט את כל הצעדים הדרושים לקיומו."

137. במסגרת תפקידם אחראים תברואני המחלקה על הטיפול במפגעים בשטחים פרטיים, טיפול ב"אספנים כפייתיים". חלוקת העבודה מבוצעת על פי אזורים.

138. משיחה עם התברואנים נמסר כי המחלקה מקבלת כ- 130 פניות בשנה מהמוקד העירוני וממרחבי האגף בנוגע לאספנים כפייתיים.

139. להלן הליך העבודה בטיפול באספנים כפייתיים, כפי שנמסר לביקורת:

א. מגיעה תלונה למוקד/למרחב בנוגע לאספן כפייתי.

ב. פקח אגף הפיקוח מגיע לשטח ובודק הפנייה. במידה ויש הצדקה לפנייה, הנושא מועבר לטיפול התברואן במרחב הרלוונטי.

ג. התברואן מגיע לנכס ובודק הדברים הבאים:

(1) בחינת מפגעים בסביבת הבית: גג/ חדר מדרגות, חצר.

(2) בדיקת הבית מבחוץ: חלונות, צינורות ביוב, חיבור לחשמל, חיבור למים.

ד. התברואן מבקש להיכנס לנכס בהסכמת הדייר, במידה ונכנס לנכס בוחן הבאים:

(1) מצבו של הדייר בנכס: התרשמות ראשונית ממצב הדייר. משיחה עם תברואני המחלקה נמסר כי באחוז גבוה מהמקרים מדובר בדיירים חולים/בעלי בעיה נפשית.

- (2) מצב הנכס, קיום פונקציות אנושיות בסיסיות בנכס: מקום לשינה, מטבח, שירותים, מקלחת, מים זורמים וחשמל.
- ה. במידה והדייר אינו מאפשר לתברואן להיכנס לנכס, התברואן מרכז נתונים מסביבת הנכס, ומקיים שיחות עם השכנים לקבלת פרטים בנוגע למפגע.
- ו. במידה והתברואן מתרשם שאכן מדובר באספן כפייתי, הוא נותן לדייר דרישה לתיקון המפגע תוך 7 ימים. משיחה עם התברואנים נמסר כי ב- 20% מהמקרים התלונות מתקבלות בשל סכסוך שכנים ולא בשל מפגע קיים.
- ז. במקביל התברואן בודק פרטים אודות בעל הנכס מול מרשם התושבים, מוסדות הרווחה והאגף לחיובי ארנונה (האם לנכס חובות ארנונה/האם מחובר למים), במטרה לקבל אינדיקציות על בעל הנכס/הדייר בנכס.
- ח. לאחר 7 ימים, במידה ובעל הנכס/הדייר לא הסיר את המפגע, התברואן מכין דוח תברואי. בהתאם להחלטת מנהל המרחב מועבר הנושא לטיפול המחלקה המשפטית.
140. מבדיקת הביקורת עולה כי לא קיים נוהל עבודה מסודר לתברואני המחלקה הקובע שיטת הביקורת והטיפול בנושא "אספנים כפייתיים". בנוסף, הביקורת מצאה כי התברואן אינו מזין את פרטי הביקורת וממצאיה למערכת אכיפת חוק וכי המידע מועבר לאגפים הרלוונטיים באמצעות המייל.
- מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בתגובה לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: **"מצ"ב נוהל עירוני והנחיות – טיפול באספנים כפייתיים."**
- תגובת הביקורת:** האמור בסעיף נכון למועד עריכת הביקורת ומתבסס על מידע שנמסר מתברואני המחלקה. בעקבות פניית הביקורת למנהל המחלקה התקבל בידי הביקורת נוהל טיפול באספנים כפייתיים, הנוהל שנתקבל אינו כולל תאריך הפקה ואינו חתום.
141. עוד נמצא כי בשל אופי הבעיה (אספנות כפייתית), בהרבה מהמקרים נדרשים התברואנים להתמודד עם אנשים במצב נפשי רגיש/חולים/מטופלי רווחה, ומתמודדים עם סיטואציות רגישות, כאשר אין להם כלים או הכשרה להתמודד בנדון.
- מנהל המחלקה הוטרנירית מסר בתגובה לטיוטת הממצאים בתאריך 9 בנובמבר, 2011 כי: **"לא מדויק, במקרים כאלו שותפים נציגי מיהול השרותים החברתיים ואפילו במקרים חריגים הנושא מועבר לטיפול הפסיכאטר המחוזי."**
- תגובת הביקורת:** מהמידע שהועבר מתברואני המחלקה עולה כי שיתוף מנהל השירותים החברתיים מבוצע רק לאחר הביקור הראשוני של התברואן בשטח.

142. בשל אופי הביקורת ב"אספנים כפייתיים", התברואנים נדרשים להתמודד עם מפגעים סביבתיים, ותנאים תברואתיים וסניטריים קשים. למרות האמור, נמסר לביקורת כי לא קיימים תנאים סניטרים מספקים לתברואנים.

הזנה במוסדות חינוך

143. במסגרת מפעל ההזנה מחולקות ארוחות בחלק מגני הילדים ובחלק מבתי הספר. פיקוח תזונתי ותברואתי מחמיר על ההזנה הוא חיוני, שכן הוא מבטיח כי התלמידים מקבלים מזון באיכות גבוהה, בכמות ובהרכב מספקים.

144. בשרשרת הפיקוח על ההזנה במוסדות חינוך מעורבים מספר גופים, ביניהם המחלקה הווטרינרית. הפיקוח על ההזנה הינו משלב ייצור המזון, דרך הובלתו והגשתו לתלמידים ועד לפינוי הפסולת. למחלקה הווטרינרית סמכויות פיקוח בתחום ייצור, שיווק והובלה של מזון מן החי.

145. מדוח הפיקוח של משרד החינוך לחודשים מאי- יוני, 2010 עולים הנתונים הבאים:

סוג הבדיקה	סוג המוסד	תקין	לא תקין
זמן הגעת המזון	גני-ילדים	67.0%	33.0%
	בתי-ספר	80.0%	20.0%
אחסון המזון	גני-ילדים	66.0%	34.0%
	בתי-ספר	96.0%	4.0%
מספר מנות	גני-ילדים	94.0%	6.0%
	בתי-ספר	88.0%	12.0%
טמפרטורת המזון	גני-ילדים	36.4%	63.6%
	בתי-ספר	61.0%	39.0%
בדיקות מעבדה		85.0%	15.0%

146. כחלק מפעילותם מבצעים התברואנים ביקורת במוסדות חינוך. במהלך הביקורת נבחנו:

- א. מספר הסועדים.
 - ב. אופן קבלת המזון ושמירה על המזון מרגע קבלתו.
 - ג. סוג המזון המתקבל.
 - ד. ניקיון המטבח המשמש את המוסד החינוכי.
 - ה. טמפרטורת המזון המוגש.
 - ו. מצב המבנה: ניקיון המבנה וקיומם של אמצעי היגיינה.
147. מבדיקה מדגמית של ביקורות במוסדות חינוך, נמצא כי בוצעו 42 ביקורות במוסדות חינוך במרחב דרום במהלך השנים 2009-2010.

148. הביקורת בחנה ממצאי הביקורת במוסדות חינוך ומצאה כי:

- א. במרבית בתי הספר לא קיימת רשת בחלון המטבח למניעת כניסה של מזיקים/חרקים למטבח.
- ב. ב-3 ממוסדות החינוך נצפו מכרסמים/גללים של מכרסמים במקום. במסגרת דוח הביקורת ניתנה המלצה להדברת המקום. הביקורת לא איתרה כי נערכה ביקורת מעקב במוסד בסמוך לביקורת הראשונית, לבחינת הטיפול במפגע.
- ג. המזון שהגיע ל-4 מהמוסדות לא עבר בדיקות טרם שיווק של רופא ווטרינר במחלקה, כנדרש. למרות האמור, המזון הוגש לתלמידים במוסד.
- ד. בביקורת שנערכה במועדונית בבית ספר ל, נמצא כי המזון הגיע בטמפרטורה נמוכה מהמותר, בעל הקייטרינג הוזהר. התברואן ערך ביקורת נוספת במקום בה שוב נמצא כי המזון התקבל בטמפרטורה לא תקינה. לאחר התייעצות עם מנהל המחלקה הוחלט לא לקבל המזון. הביקורת לא איתרה סנקציות שננקטו כנגד בעל הקייטרינג, זאת למרות שבשתי הביקורות שבוצעו נמצא כי המזון שהוגש לא עמד בתנאים הסניטריים/תברואתיים הנדרשים.

ביקורת אחראי תברואה במוסדות חינוך

149. בהתאם להוראות משרד החינוך, על כל מוסד חינוכי שקיבל רישיון הפעלה זמני להגיש בקשה לחידוש רישיון להפעלת מוסד חינוכי.
150. נוהל 06 מתאריך 29 במאי, 2011 של משרד החינוך מפרט הדרישות מהמוסד החינוכי וקובע ביצוע "מבדק אחראי תברואה" כחלק מהדרישות.
151. מבדיקת הביקורת עולה כי במהלך חודש מאי, 2011, הועברה הביקורת במוסדות חינוך לטיפול תברואני המחלקה. משיחה שערכה הביקורת עם התברואנים נמסר כי למעט קבלת הנוהל (06) לא עברו הכשרה/הדרכה בנדון.
152. התברואן נדרש לערוך דוח ביקורת תברואתית למוסד החינוכי, בהתאם לטופס הקבוע על ידי משרד החינוך. במסגרת הדוח על התברואן לבחון, להעריך ולתת ציון לפרטים הבאים:

א. תשתית בית הספר:

(1) סביבה: מטרדים סביבתיים.

(2) פיתוח המגרש: ניקוז, הצללה, אשפה וגודל חדר משחקים.

- (3) מים: מקור מים ואיכותם, מתקני שתייה בחצר ומתקני שתייה למים צוננים, והתאמתם לגיל הילדים.
- (4) חיבור למערכת סילוק שפכים ציבורית.
- (5) מבנה: התאמה לפרוגרמה, איטום המבנה, מבנים קלים/יבילים - אישורים.
- (6) כיתות: שטח/צפיפות, גובה, רצפות, קירות ותקרה, חלונות ודלתות, אוורור וחימום.
- (7) שירותים: מספר הקבועות ומיקומם, חלוקה פנימית, אוורור, קירות, רצפה, חלונות, סוג קביעות, דלתות ומחיצות, שירותי צוות ושירותים נידים.
- (8) חדרי ספח: אולם ספורט ופינת חי.
- (9) הזנה: מטבח, קייטרינג ומזון.
- ב. תחזוקה ומצב תברואי:
- (1) מגרש: סוג צמחיה, מיכלי אשפה וניקיון חצר.
- (2) מים: תחזוקת מערכת מי השתייה.
- (3) מבנה: מצב תברואי, כיתות - ריהוט, כיתות - תאורה, אחסון חומר ניקיון, אסבסט.
- (4) שירותים: נייר טואלט, סבון נוזלי, מגבות נייר, מצב תברואי ואחסון חומרי ניקיון, סימון ואחסון כלי ניקיון.
- (5) הזנה: התאמה להנחיות משרד הבריאות.
153. משיחה שערכה הביקורת עם התברואנים נמסר כי הם אינם בעלי הכשרה/ידע מקצועי בחלק גדול מהסעיפים בהם הם נדרשים לבצע ביקורת.
154. נוהל משרד החינוך, קובע כי הביקורת תבוצע על ידי "אחראי תברואה", שהינו בעל אחד מאלה:
- א. בעל תעודה של אחראי לתברואה ולסביבה (תברואן מוסמך) שהנפיק מוסד המוכר על ידי משרד הבריאות לאחר שסיים בהצלחה תכנית לימודים בהיקף של 1,200 שעות לפחות.
- ב. בעל תעודת רישום בפנקס ההנדסאים והטכנאים במדור הנדסת הסביבה.
- ג. בעל תעודת רישום בפנקס ההנדסאים והטכנאים בתחום הרלוונטי, יחד עם תעודה שהנפיק מוסד המוכר על ידי משרד הבריאות, לאחר שסיים בהצלחה תכנית ללימודי השלמה בתברואה.

ד. בעל תעודה של תואר ראשון לפחות ממוסד להשכלה גבוהה בתחום הרלוונטי יחד עם תעודה שהנפיק מוסד מוכר על ידי משרד הבריאות לאחר שסיים בהצלחה תכנית ללימודי השלמה בתברואה.

155. בבירור שערכה הביקורת עם מנהל המחלקה, בבקשה לבחון עמידת התברואנים בדרישות ההסמכה שנקבעו על ידי משרד החינוך, נמסר כי אינו בקיא בדרישות משרד החינוך בעניין ההסמכות הנדרשות וכי הבדיקות בוצעו על ידי התברואנים, לבקשת מנהל אגף מינהל חינוך, שקיבל ממנו העתקי הסמכות התברואנים.

תקנים וכח אדם

הרופאים הוטרינריים במחלקה

156. מבדיקת הביקורת לא אותר הסכם או הסדר מחייב הקובע את מספר התקנים של רופאים וטרינרים ברשויות המקומיות.
157. בשנת 1983 נקבע תקן מומלץ למשרות רופאים וטרינרים ברשויות מקומיות. התקן נקבע על פי הקריטריונים הבאים: גודל האוכלוסייה, מספר בתי המטבחים, בתי קירור, בתי החרושת למזון מן החי ובתי קירור ארציים.
158. בדוח שנתי 46 של מבקר המדינה, המליץ מבקר המדינה לעגן תקן למשרות רופאים ומפקחים וטרינריים בתקנות מחייבות. המלצה זו לא יושמה, והתקן לרופאים וטרינריים נתון לקביעתם של ראשי העיריות והמועצות המקומיות.
159. מברור שערכה הביקורת מול אגף ארגון ותקינה נמסר כי אין בידם מידע בנוגע לאופן קביעת תקני הרופאים במחלקה, וכי נכון למועד הפצת טיוטת הממצאים, במחלקה 9 משרות רופא וטרינר: 6 מתוכן בסטאוס קבוע ו-3 בסטאוס מוקפא, בעקבות החלטת מנכ"ל העירייה בתוכנית עבודה לשנת 2009. עוד נמסר כי במסגרת תוכנית העבודה לשנת 2012, תבוצע בחינה ארגונית של המחלקה, לרבות תקני הרופאים במחלקה.

פקחי המחלקה

160. מבדיקת הביקורת עולה כי בנוסף לטיפול בתלונות על בעלי חיים פצועים/משוטטים (כמפורט לעיל), פקחי המחלקה מטפלים בנושאים נוספים בהם:
- א. איסוף טיפול והחזרת חתולים לסירוס/עיקור.
- ב. העברת חיסונים מהמחלקה לרופאים הפרטיים.

- ג. סיוע בימי אימוץ לכלבים.
- ד. בנוסף, פקח אחד מכהן ככלבן במקלט העירוני.
161. בהתאם לנתונים שהועברו מאגף תקציבים, תקן המחלקה מונה 5 פקחים הפועלים כדלהלן:
- א. עובד 1 מתפקד ככלבן ונמצא כל יום במקלט העירוני לצורך האכלה, ניקיון, הוצאת כלבים ועוד.
- ב. עובד 1 + נהג טיפול באיסוף והחזרת חתולים מעוקרים.
- ג. עובד 1 + נהג טיפול בקריאות שירות בשתי משמרות: בין השעות 06:30 - 14:00.
- ד. עובד 1 + נהג טיפול בקריאות שירות בשתי משמרות: בין השעות 14:00 - 22:00.
- ה. עובד 1 בחופשה שבועית/הכשרות/מחלה/מילואים/קורסים וכדומה.
162. הביקורת מציינת כי תקן הפקחים המצומצם מונע טיפול יעיל ומתן שירות מהיר לאזרח. בהנחה של כ- 250 ימי עבודה בשנה, ופקח אחד המוקצה לטיפול בקריאות שירות בכל משמרת, יוצא כי על הפקח לטפל בכ- 20 קריאות בממוצע במשמרת, כאשר הקריאות מתפזרות בכל רחבי העיר.

תברואני המחלקה

163. כאמור, נכון למועד הביקורת המחלקה פועלת בתקן חסר ומונה 4 תברואנים, בעקבות פרישתו של אחד מהתברואנים לפני כחצי שנה.
- מנהלת פרוייקטים באגף ארגון ותקינה מסרה בהתייחסות לטיוטת הממצאים בתאריך 4 באוקטובר, 2011 כי: "במחלקה הוטריונית קיימים 5 תקנים של התברואנים ולא 4 כפי שמצויין הדוח".
- תגובת הביקורת:** הביקורת לא טענה כי קיים תקן ל- 4 תברואנים, אלא שפעילות המחלקה חסרה תברואן אחד, בהתאם לקבוע בתקן.
164. מבדיקת הביקורת את תקציב העירייה, נמצא כי תקן ותקציב התברואנים נמצא תחת המרחבים באגף הפיקוח וכי תקציב התברואנים אינו משויך כלל למחלקה הוטריונית. גם בבדיקה מול מסמך רה ארגון של מחלקת ארגון ותקינה בעירייה נמצא כי התברואנים כפופים למרחבים, באגף הפיקוח ולא תחת המחלקה הוטריונית. מברור שערכה הביקורת מול מנהלת פרוייקטים באגף ארגון ותקינה נמסר כי במסגרת התאמת תקנים לתקציב לשנת 2012 יבוצע תיקון בסעיף תקציב של התברואנים למחלקה הוטריונית.

מנהלת אגף תקציבים בעירייה מסרה בהתייחסותה לטיוטת הממצאים בתאריך 30 באוקטובר, 2011 כי: "התאמת תקנים תברואניים תבוצע לאחר ביצוע בחינה ארגונית על המחלקה."

מנהלת פרויקטים באגף ארגון ותקינה מסרה בהתייחסות לטיוטת הממצאים בתאריך 4 באוקטובר, 2011 כי:

1. במרץ 2010 אושר מבנה ארגוני של אגף הפיקוח העירוני ע"י מנכ"ל העירייה, ובו מצוין כי 5 התקנים של התברואנים נמצאים היררכית תחת המחלקה הוטרינרית ולא כפי שמצוין בדוח.

2....שינוי סעיף התקציב של משרות התברואנים יבוצע במסגרת התאמת התקנים לתקציב לשנת 2012."

עוד הוסיפה בהתייחסותה בתאריך 7 בנובמבר, 2011 כי: "מבנה ארגוני באגף הפיקוח אושר ע"י סמנכ"ל לתפעול ומנכ"ל העירייה, בהתאם לכך, יש לשנות את סעיף התקציב ואין להמתין לבחינה ארגונית במחלקה הוטרינרית. יש לבצע זאת, במסגרת התאמת התקנים לתקציב שנת 2012."

תגובת הביקורת: המבנה האירגוני המוצג הינו בהתאם לתרשימי המבנה הארגוני שהועברו לביקורת מאגף תקציבים בעירייה והינו עדכני למועד ביצוע הביקורת.

לתשומת לב:

התייחסויות המבוקרים ואחרים לטיוטת ממצאי הביקורת בשלב אימות הממצאים, מצורפות לדוח בפרק הנספחים, ומהוות חלק בלתי נפרד מדוח הביקורת. הנספחים להתייחסויות (אם צורפו) שמורים במשרד מבקר העירייה.

נספח א- התייחסות אגף ארגון ותקינה מתאריך 4.10.2011.

נספח ב- התייחסות סגן בכיר ליועץ המשפטי מתאריך 6.10.2011.

נספח ג- התייחסות גזבר העירייה מתאריך 31.10.2011.

נספח ד- התייחסות נוספת אגף ארגון ותקינה 7.11.2011.

נספח ה- התייחסות מנהל המחלקה הוטרינרית וטרינר העיר מתאריך 9.11.2011.

נספח ו- התייחסות מנהל אגף רישוי עסקים מתאריך 13.11.2011.

מסקנות

165. הכפפת התברואנים מקצועית למחלקה הווטרינרית, למרות שעיקר עיסוקם היומיומי אינו שייך לתחום הפעילות של המחלקה, ולמרות שמבחינה תקציבית הם כפופים לאגף הפיקוח, אינה מאפשרת, לדעת הביקורת, ניהול אופטימאלי של יחידה זו.
166. משרדי המחלקה ב"מקלט העירוני לבעלי חיים" אינם מתוחזקים כראוי. לדעת הביקורת יש בכך כדי לפגוע בתדמית המחלקה בעיני התושבים ואולי אף באיכות השירות הניתן להם.
167. עובדות קבלת הקהל אינן מזהות את המשלמים עבור שירותי המחלקה באמצעות תעודת זהות, למרות שהדבר מעוגן בנהלי המחלקה. לדעת הביקורת, יש בזיהוי המשלם חשיבות בשני מישורים:
- א. בעת חיסון כנגד כלבת מצהיר הבעלים בחתימה על גבי הרישיון, כי החיה לא נשכה אדם בעשרת הימים שקדמו לחיסון. לזיהוי המצהיר באמצעות תעודה מזהה קיימת חשיבות למהימנות התצהיר.
- ב. מניעת שימוש בכרטיסי אשראי או המחאות גנובות, אשר תשלום באמצעותן יגרום לעירייה אובדן הכנסות.
168. בניגוד לקבוע בנוהל גבייה של המחלקה, עובדות קבלת הקהל אינן שומרות את הכספים הנגבים בכספת. אבטחה לא ראויה של הכספים, מגדילה את הסיכון לגניבתם. לדעת הביקורת, העובדה שהמקום מצולם 24 שעות ביממה, אין בה כדי למנוע לחלוטין את הסיכון האמור.
169. המערכת המחשובית המשמשת את המחלקה לגביית תשלומים אינה מקושרת למערכת הנהלת החשבונות העירונית. הדבר מונע את האפשרות לבדוק שלמות ההפקדות ולערוך התאמה בין הקבלות שהופקו לבין ההפקדות שהועברו לעירייה על ידי המחלקה.
170. לא מופקים דוחות בקרה לבחינת סבירות ההכנסות מאגרות בגין מתן חיסונים, למרות שמערכת המחשוב מאפשרת זאת. כך לדוגמה, אין מפקים דוח המשווה בין כמות החיסונים הנצרכים על ידי המחלקה לבין התקבולים בגין אותם חיסונים.
171. בהתבסס על חוות דעת השירות המשפטי, קיימת סתירה בין הוראות חוק העזר העירוני לתל אביב-יפו (פיקוח על כלבים ובעלי חיים אחרים), לבין הוראות החוק להסדרת הפיקוח על כלבים, בעניין הגדרת התשלומים הנגבים על ידי המחלקה בגין "אחזקת חיה בבידוד והובלתה". בעוד שבחוק העזר מוגדרים תשלומים אלו כאגרה (ולפיכך לא ניתן להפחיתם), בחוק להסדרת הפיקוח הם מוגדרים כהחזר הוצאות (ועל כן רשאית המחלקה להפחיתם). לדעת הביקורת, הדבר עלול להוביל להתנהלות המחלקה שלא בהתאם להוראות החוק.

172. טופס ה"בקשה להפחתת חיוב לתשלום" אינו תואם הקבוע בנוהל קופה של המחלקה, היות ועל פי הטופס אישור ההפחתה יבוצע באמצעות ועדה ובחתימת הממונה על הכנסות העירייה, שאינם מהווים גורמים מאשרים על פי הנוהל.
173. עמדת ביצוע בדיקות טרם שיווק ממוקמת במקלט בבניין צדדי הנפרד משרדי המחלקה, ללא שטח חניה המאפשר כניסה נוחה של משאיות לצורך בידוק. הדבר פוגע בביצוע הבדיקות על ידי הרופא האחראי ובמתן שירות איכותי לספקי המזון הנכנסים לעיר. בנוסף, מיקום העמדה בבניין צדדי פוגע ביעילות פעילות המחלקה, שכן בשעות הבוקר (בין השעות 07:30 ל- 09:30) הוטרניר האחראי על ביצוע הבדיקות טרם שיווק, מתפקד גם כרופא אחראי בחדר הבדיקות במקלט העירוני ונדרש ל"דלג" בין הבניינים.
174. המחלקה מקצה רופא אחד לביצוע בדיקות טרם שיווק, למרות שמתצפיות שערכה הביקורת עולה כי בשעות הבוקר המוקדמות מספר הרכבים הנבדקים גדול וקיים לחץ עבודה. לדעת הביקורת, חוסר בכח אדם עלול לפגוע באיכות השירות ואולי אף בטיב הבדיקות המבוצעות.
175. הבדיקה הנערכת בעמדה טרם שיווק כוללת בעיקר מוצרים הנמצאים בקדמת תא הקירור, ובדרך כלל על פי בחירת הנהג. לדעת הביקורת, דפוס פעולה זה עלול לעודד ספקים להסתיר סחורה פגומה בירכתי המשאית, מתוך ידיעה שהסחורה לא תיבדק.
176. בהתבסס על תצפית שערכה הביקורת עולה כי לא קיימת הקפדה על רישום סחורה שהוחרמה/ הושמדה בטופס המיועד לכך. רישום נתונים אלו שלא בטופס יעודי, עלול לפגוע בפיקוח ובמעקב המחלקה אחר מוצרים שהוחרמו/ הושמדו.
177. בשעות הבוקר המוקדמות (שעות בהן עמדת קבלת הקהל/הנה"ח אינה פעילה), התשלומים בגין האגרות נגבים על ידי הרופא האחראי על בדיקות טרם שיווק ונרשמים ידנית, ללא הפקת קבלה כנדרש, דבר הנוגד כללי מינהל תקין.
178. היעדר מערכת ניווט ברכבי הפקחים, מקשה על הפקחים להגיע במהירות וביעילות לכתובות מהן התקבלו תלונות ומחייב אותם לקבל סיוע מהמשל"ט העירוני.
179. לא קיים ממשק בין מערכת אכיפת החוק, בה נרשמים ממצאי ביקורות המחלקה, לבין מערכת רישוי עסקים של העירייה. הדבר גורם לסרבול בעבודה, אובדן זמן עבודה ואף יכול להביא למצב של חוסר תיאום בין שני הגורמים.

180. הביקורות בעסקים מבוצעות על פי רשימת עסקים בקובץ אקסל יעודי שהוכן על ידי רופאי המחלקה ממקורות מידע שונים. הקובץ אינו מקושר למערכת רישוי עסקים ואינו תואם העסקים המופיעים במערכת רישוי עסקים. לדעת הביקורת, ניהול שני מאגרי מידע ללא ממשק ביניהם וכאשר הרישומים אינם תואמים, יש בו כדי לפגוע בטיב הביקורת ובאיתור העסקים שיש לבקר.
181. הביקורת מצאה כי לא ניתן לקבל דוח פילוח עסקים על פי תחומים ממרשם העסקים במערכת המחשוב של אגף רישוי עסקים. עובדה זו אינה מאפשרת למחלקה הוטרינרית לקבל עדכון שוטף לגבי עסקים המחייבים ביצוע ביקורת וטרינארית לצורך מתן רישיון או מעקב אחר עמידה בתנאיו.
182. מערכות רישוי עסקים ומערכת אכיפת חוק אינן עומדות בדרישות רופאי המחלקה המבצעים ביקורות בעסקים. מהויות העסקים הקבועות במערכת אינן תואמות את הגדרת מהות העסק על פי השירות הוטרינארי. בנוסף, הרשאות הגישה של הרופאים למערכות מוגבלות ופוגעות בהפקת נתוני העסקים לביקורת.
183. רופאי המחלקה אינם בקיאים בהפעלת מערכות רישוי עסקים ואכיפת חוק ובהפקת דוחות ושאלות מהמערכות, בכך למעשה נפגעת יעילות העבודה במחלקה.
184. תדירות הביקורות בעסקים לממכר מזון אינה עומדת ביעדים שנקבעו על ידי מנהל המחלקה (לפיהם: לפחות אחת לחצי שנה תיערך ביקורת בעסק לממכר מזון, ולפחות אחת לשנה תיערך ביקורת בעסק לממכר מזון לבע"ח). ביצוע ביקורות בתדירות נמוכה מונע בקרה ראויה של המחלקה ועלול לפגוע בעמידת העסקים בדרישות המחלקה.
185. קיים חוסר התאמה בין כמות הביקורות המוצגת במערכת אכיפת החוק, לבין הכמות בדוחות הפעילות של הרופאים (פער של כ- 20%). כתוצאה מכך לא ניתן לדעת מהו היקף הפעילות האמיתי של המחלקה.
186. למעט מקרים חריגים, לא נערכת ביקורת חוזרת בבית עסק בו נתגלו ליקויים לצורך בדיקה כי אכן תוקנו. יתרה מכך, נמצא כי במערכת אכיפת החוק מוזן תאריך לביצוע ביקורת חוזרת, אולם ביקורת שכזו אינה מתבצעת. לדעת הביקורת, ביצוע מעקב אחר תיקון הליקויים הינו חשוב הן על מנת לוודא כי הליקוי תוקן והן על מנת להרתיע בעלי העסקים.
187. בניגוד להנחיית מנהל המחלקה, הרופאים נוטים שלא להיעזר באגף התברואה לצורך השמדת המוצרים הפגומים. לדעת הביקורת, במקרים מעין אלו, ייתכן והשמדת המוצרים לא תהא מוחלטת ויהיה ניתן עדיין לבצע בהם שימוש.

188. בניגוד לקבוע בנוהל המחלקה, מנהל המחלקה אינו עורך תוכנית עבודה לתברואנים הקובעת אלו בתי עסק עליהם לבדוק ומתי. בחירת העסקים מבוצעת על פי שיקול דעת התברואנים. לדעת הביקורת, היעדר תוכנית עבודה הנקבעת על ידי מנהל המחלקה פוגע ביכולת לבצע ביקורות מכוונות המבוססות בין היתר, על שיקולים מקצועיים וראייה מערכתית.
189. תוכנית העבודה של התברואנים נקבעת על פי עסקים הנמצאים בתאי השטח שבאחריותם. היות ומערכת רישוי העסקים אינה מאפשרת סינון עסקים הרלוונטיים לביקורת תברואתית, הכנת רשימת העסקים כרוכה באובדן זמן עבודה יקר.
190. ממדגם שערכה הביקורת שהתבסס על נתוני ביקורות תברואתיות בתאי שטח עלה כי למעלה מ-50% מהעסקים שבוקרו ונרשמו במערכת רישוי עסקים כפעילים נמצאו לא פעילים. הסתמכות התברואנים על נתוני מערכת רישוי עסקים, מקשה על ביצוע הביקורות ואף גורמת לאובדן זמן עבודה יקר.
191. אגף רישוי עסקים אינו מקפיד להעביר מבעוד מועד דיווחים אודות אירועים חד-פעמיים בהם נדרש לבצע ביקורת תברואתית (לעיתים אף הדיווח מועבר ביום האירוע). בכך יש כדי להקשות על התברואנים לבצע ביקורת ראויה, אם בכלל.
192. התברואנים המבצעים ביקורות באירועים חד פעמיים אינם נעזרים ברופא המחלקה התורן לצורך השמדה/תפיסה של מזון, אלא משאירים התראה/דרישה לבעל הדוכן ומאפשרים לו להמשיך בפעילותו. בכך קיים חשש כי מזון לא ראוי יימכר לציבור המשתתף באירוע.
193. תברואני המחלקה המטפלים בנושא אספנים כפייתיים אינם מודעים לקיומו של נוהל הקיים בנושא זה משנת 2008 ולפיכך הם אינם פועלים בהתאם להוראותיו.
194. למרות ממצאים חמורים של ביקורת תברואתית שנערכה במסגרת הזנה במוסדות חינוך, לא ננקטו סנקציות כנגד אותו ספק מזון. לדעת הביקורת אי נקיטת סנקציות כנגד ספק שאינו עומד בדרישות התברואתיות עלול להוביל להישנות התופעה ולפגיעה בבריאות ציבור התלמידים.
195. במסגרת תפקידם אחראים התברואנים על ביצוע ביקורות במוסדות חינוך. משיחות שקיימה הביקורת עם התברואנים נמסר כי לא עברו הכשרה מתאימה וכי אין להם הידע הנדרש לנושא. לדעת הביקורת, חוסר הכשרת התברואנים והדרכתם בנושא עלול לפגוע בטיב הביקורות הנערכות.
196. במחלקה 9 תקנים למשרות רופאים (3 בסטאטוס מוקפא). לבקשת הביקורת לא התקבל הסבר לקריטריונים עליהם התבססו בקביעת התקן. לדעת הביקורת קיימת חשיבות רבה לקביעת תקן כח אדם בהתבסס על קריטריונים רלוונטיים כגון: יעדי המחלקה, היקף העבודה בשנים קודמות ועוד.

197. תלונות רבות בנושאים הקשורים לבעלי חיים, המתקבלות במוקד העירוני/במחלקה, מטילות עומס עבודה רב על כל אחד מהפקחים. בהתחשב במספר הפקחים הקיים במחלקה, הדבר עלול למנוע טיפול יעיל ומתן שירות מהיר לתושבים.

198. נכון למועד הביקורת מועסקים במחלקה ארבעה תברואנים למרות שקיים תקן להעסקת חמישה, בהתאם למספר מרחבי הפיקוח בעיר. פעילות המחלקה בתקן חסר מטילה עומס על התברואנים ופוגעת ביעילות הביקורת המבוצעות.

המלצות

199. לאור העובדה שעיקר עיסוקם היומיומי של התברואנים אינו שייך לתחום הפעילות של המחלקה הוטרינרית, מומלץ כי אגף ארגון ותקינה יבצע בדיקה במסגרתה יקבע לאיזו יחידה עירונית יש להכפיפם.

200. לאור העובדה כי משרדי המחלקה במקלט העירוני משמשים למתן שירות לציבור הרחב, ראוי לשפצם ולהקפיד על תחזוקה נאותה.

201. יש לרענן את נהלי המחלקה בקרב עובדות קבלת קהל, בכל הקשור להליך גביית הכספים לרבות זיהוי הלקוחות המשלמים.

202. הביקורת ממליצה כי אגף המיחשוב יפעל ליצירת ממשק להעברת מידע בין מערכת הגביה של המחלקה לבין מערכת הנהלת החשבונות העירונית.

203. יש להקפיד על הפקת דוחות בקרה לבחינת סבירות הכנסות המחלקה מאגרות בגין מתן חיסונים ובחינת שלמות ההכנסות. כך לדוגמה, הפקת דוח לבחינת קיום התאמה בין כמות החיסונים שנצרכו לבין היקף התקבולים מאותם חיסונים.

204. בהתבסס על חוות דעת שקיבלה הביקורת מהשירות המשפטי, מומלץ לתקן את חוק העזר לתל אביב-יפו (פקוח על כלבים ובעלי חיים אחרים), התשס"א-2000, על ידי התאמתו להוראות החוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ג-2002.

205. יש לעדכן את טופס ה"בקשה להפחתת חיוב לתשלום" ולהתאימו לנוהל המחלקה.

206. יש לבחון מיקום חלופי לביצוע בדיקות טרם שיווק, כך שתתאפשר כניסת משאיות לעמדה וביצוע בדיקות בתנאים יעילים.

207. הביקורת ממליצה לבחון תגבור תקן הרופאים במחלקה, במיוחד בשעות הבוקר בהן קיים לחץ עבודה רב בעמדת בדיקות טרם שיווק, ונדרשת במקביל גם נוכחות רופא בחדר הבדיקות.

208. מומלץ כי לפחות אחת לתקופה (על פי שיקול דעת מנהל המחלקה) תתבצע במסגרת הבדיקות טרם שיווק, בדיקה מקיפה שתכלול מוצרים המצויים גם בירכתי המשאית, וזאת על מנת להרתיע את הספקים מהובלת מוצרים פגומים.
209. לנוכח החשיבות של ביצוע מעקב אחר מוצרים שהושמדו ומעקב אחר ספקים אשר מוצריהם מושמדים באופן חריג, הביקורת ממליצה כי הרופא הבודק יקפיד כי כל ההשמדות/החרמות תרשמנה על גבי טופס יעודי לכך.
210. הביקורת ממליצה כי תבוצע בדיקה לעניין גביית כספים מספקים על ידי הרופא בעמדת טרם שיווק. זאת לאור העובדה שלא מופקת קבלה למשלם מיד עם ביצוע התשלום ולאור העובדה שהכספים לא מועברים מיידית למקום מוגן כראוי.
211. מומלץ לבחון התקנת מערכת ניווט ברכבים המשמשים את פקחי המחלקה, על מנת לסייע להם להגיע באופן מהיר למקום התלונה.
212. קיימת חשיבות רבה לתיאום בין אגף רישוי עסקים לבין המחלקה הווטרנרית, בכל הקשור לביקורות למתן רישיונות לבתי עסק. לאור האמור, הביקורת ממליצה כי אגף המחשוב ומ"מ יפעל ליצירת ממשק להעברת מידע בין מערכת אכיפת החוק בה נרשמים ממצאי ביקורות המחלקה לבין מערכת רישוי עסקים.
213. מומלץ כי מנהל המחלקה בשיתוף מנהל אגף רישוי עסקים יבחנו דרישות עובדי המחלקה ממערכות המחשוב (מערכת רישוי עסקים ומערכת אכיפת חוק), הממשקים הנדרשים והצורך בעדכון הרשאות המשתמשים בהתאם לתפקידם.
214. מומלץ כי רופאי המחלקה יעברו הדרכה לשימוש במערכת רישוי עסקים ובמערכת אכיפת חוק.
215. באחריות מנהל המחלקה לוודא כי תדירות הביקורת בעסקים לממכר מזון, תהא בהתאם ליעדים שקבע, היינו לפחות אחת לחצי שנה. חריגה בכיוון הביקורות תהיה באישור מנהל המחלקה ובכתב.
216. הביקורת ממליצה כי תיערך התאמה בין כמות הביקורות במערכת אכיפת החוק לבין הכמות בדוחות הפעילות של הרופאים, כך שהנתונים הקיימים במערכות השונות יהיו זהים וישקפו כמות הביקורות שבוצעו בפועל.
217. הביקורת ממליצה על ביצוע ביקורות חוזרות בבתי עסק בהם נמצאו ליקויים מהותיים, במטרה לוודא כי הם תוקנו. הביקורת רואה חשיבות רבה בביקורות אלו, הן מבחינת השירות לציבור והן מבחינת ההרתעה שהן יוצרות בקרב בעלי העסקים. כמו כן, הביקורת ממליצה לעגן בנוהל מסודר רשימת ליקויים מהותיים, אשר יחייבו את הרופאים לבצע ביקורת חוזרת.

218. הביקורת ממליצה כי במקרים בהם נדרשת השמדה של בשר, הרופאים יקפידו להיעזר בעובדי אגף התברואה על מנת לוודא כי השמדת הבשר תבוצע כראוי.
219. באחריות מנהל המחלקה לערוך תוכנית עבודה לתברואנים בהתאם לקבוע בנוהל המחלקה, במסגרתה יקבע היקף העסקים הנבדקים, מיקומם, תדירות הבדיקות והדגשים מיוחדים בעת ביצוען.
220. מומלץ להקים מודול במערכת רישוי עסקים שיאפשר לאתר באופן יעיל עסקים לביצוע ביקורת רופאים וביקורת תברואתית. בנוסף, מומלץ כי עובדי המחלקה יעברו הדרכה לשימוש במערכת רישוי עסקים ובמערכת אכיפת חוק.
221. הביקורת ממליצה ליצור ממשק בין מערכת מחו"ג לבין מערכת רישוי עסקים בכל הנוגע לעסקים שנסגרו. הדבר יסייע לטיוב הנתונים במערכת רישוי עסקים, עליהם מתבססים תברואני המחלקה לצורך ביצוע הביקורות.
222. באחריות מנהל אגף רישוי עסקים לוודא העברת דיווחים אודות אירועים חד פעמיים מבעוד מועד למנהל המחלקה הווטרינרית, על מנת לאפשר הערכות תברואני המחלקה לביצוע ביקורות באותם אירועים.
223. באחריות מנהל המחלקה לוודא כי התברואנים המבצעים ביקורות באירועים חד פעמיים יעזרו ברופא המחלקה התורן, בכל מקרה בו נדרשת השמדה/ תפיסה של מזון, על מנת למנוע מכירתו לציבור.
224. באחריות מנהל המחלקה לרענן הנחיות לתברואנים בכל הנוגע לטיפול באספנים כפייתיים.
225. יש לנקוט סנקציות כנגד ספקי מזון המספקים ארוחות במסגרת הסעדה בבתי ספר, אשר אינם עומדים בתנאים התברואתיים הנדרשים.
226. באחריות מנהל המחלקה לערוך הכשרה לתברואני המחלקה בנושא ביקורות במוסדות חינוך, על מנת לאפשר ביצוע הביקורות באופן ראוי ומקצועי.
227. באחריות ארגון ותקינה לבחון היקף התקנים (רופאים, פקחים ותברואנים) במחלקה, כך שתהא התאמה בין היקף הפעילות לתקנים הקיימים בפועל.